

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

Broj 00-63-8/20-
Podgorica, 26. februar 2020. godine

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE

Studijska posjeta Odbora za ljudska prava i slobode
Republici Sloveniji
25. mart 2019

36. sjednica Odbora za ljudska prava i slobode,
15. april 2019.

Konsultativno saslušanje na temu:
“Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa
invaliditetom u Crnoj Gori”, 25. septembar 2019.

Regionalna parlamentarna konferencija na temu „Osnaživanje
regionalne saradnje i nadzora zakonodavstva u oblasti ljudskih
prava i rodne ravnopravnosti na Zapadnom Balkanu“
Cetinje, 8. oktobar 2019. godine

Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava
Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović
11. decembra 2019. godine

50. sjednica Odbora za ljudska prava i slobode
23. decembar 2019.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2019. GODINU	6
AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2019.	13
MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE	15
SARADNJA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA VESTMINSTERSKOM FONDACIJOM ZA DEMOKRATIJU- UČEŠĆE ODBORA U PROJEKTU “KREIRANJE PARLAMENTARNE MREŽE O LJUDSKIM PRAVIMA NA ZAPADNOM BALKANU”	17
OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE – UČEŠĆE PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, SEMINARIMA I KONFERENCIJAMA	19
STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE	20
PRISUSTVO PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE	22
INFORMACIJA O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2019. I U PRVOM KVARTALU 2020. GODINE.....	23
INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (NADLEŽNOST ODBORA UTVRĐENA ČLANOM 14 ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA)	23
USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠNJEG PLANA ODBORA	25
ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA	48
ZAKLJUČAK	50

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE

UVOD

Ovim Izvještajem nastoje se prikazati aktivnosti koje je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore realizovao tokom 2019. i prvog kvartala 2020. godine.

U fokusu obaveza, na planu zakonodavne i kontrolne funkcije Skupštine Crne Gore, u skladu sa praksom usvajanja planskih dokumenata kojim se unapređuje predvidivost rada Skupštine i njenih radnih tijela, u funkciji povećanja stepena javnosti rada, kao mjere nadzora nad samim kvalitetom zakonodavnih i kontrolnih aktivnosti, **Odbor za ljudska prava i slobode je na 36. sjednici, održanoj 15. aprila 2019. godine,**

usvojio Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu, sačinjen na osnovu:

- Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2018. godinu.

Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu utvrđeno je 30 aktivnosti, i to razmatranje:

- pet predloga zakona;

- **15 izvještaja** (devet izvještaja koje nadležni organi, saglasno zakonu dostavljaju Skupštini i godišnji izvještaji o radu i finansijskom poslovanju šest manjinskih savjeta koji su u skladu sa članom 33a Zakona o manjinskim pravima i slobodama dužni da nadležnom radnom tijelu Skupštine do 31. marta tekuće za prethodnu godinu, podnesu izvještaj o radu sa izvještajem o finansijskom poslovanju i izvještajem nezavisnog revizora);

- **pet akata u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine** (četiri strategije i jedna Informacija);

- **održavanje tri kontrolna saslušanja** u skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine;

- **održavanje jednog konsultativnog saslušanja** u skladu sa članom 73 Poslovnika Skupštine;

- **jedna javna tribina;**

- **jedna radionica;**

- **jedna tematska sjednica;**

- **jedna regionalna konferencija;**

- **tri posjete** (Studijska posjeta Parlamentu Poljske (Sejmu)- (Komisiji za pravdu i ljudska prava, Komisiji za nacionalne i etničke manjine i Komisiji za predstavke) i drugim nadležnim institucijama Poljske koje se bave zaštitom ljudskih i manjinskih prava, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija - Maloljetničkom zatvoru u Podgorici i NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i lokalnom Udruženju roditelja djece sa teškoćama u razvoju u Podgorici).

Imajući u vidu važnost jačanja kontrolne i nadzorne uloge Skupštine, čemu Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu posvećuje posebnu pažnju, u skladu sa Planom aktivnosti utvrđeno je **praćenje realizacije sedam Zaključaka Skupštine**, donesenih povodom razmatranja:

- Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017. godinu,
- Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2017. godinu,
- Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini,
- Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2017. godinu,
- Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2017. godinu,
- Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i
- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama.

Odbor za ljudska prava i slobode je, uzimajući u obzir preporuke sadržane u dokumentima relevantnih međunarodnih organizacija, institucija i tijela koja se bave ljudskim pravima i slobodama u cilju daljeg snaženja Odbora i kontinuiteta s aktivnostima ovog radnog tijela u prethodnom periodu, posebnu pažnju u 2019. godini posvetio aktivnostima i nadležnim institucijama koje treba da obezbijede veću efikasnost u oblasti: zaštite od diskriminacije, prevencije torture, zaštite prava lica lišenih slobode, zaštite ličnih podataka, prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na prava djece sa teškoćama u razvoju i zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta i obilježavanja 30. godišnjice usvajanja ove Konvencije,

zbog čega je u Planu aktivnosti za 2019. godinu akcenat bio usmjeren na aktivnosti koje se odnose na:

- **implementaciju donesenih zakona, jačanjem kontrolne uloge Odbora (čl. 68, 73, 75 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore),**
- **zaštitu od diskriminacije,**
- **prevenciju torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT),**
- **zaštitu prava lica lišenih slobode,**
- **zaštitu ličnih podataka,**
- **zaštitu prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na djecu sa teškoćama u razvoju,**
- **zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta i obilježavanja 30. godišnjice usvajanja ove Konvencije i**
- **intenziviranje međunarodne saradnje sa subjektima koji se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda, savjetodavnim tijelima Savjeta Evrope i Evropske unije, daljim jačanjem konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji i nastavkom saradnje koju Odbor ima sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata, kao i učešćem članova Odbora na seminarima, konferencijama i drugim međunarodnim aktivnostima, na poziv međunarodnih organizacija, u skladu sa čl. 208, 209 i 210 Poslovnika Skupštine Crne Gore.**

Polazeći od **nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, utvrđene članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore:** „*Odbor za ljudska prava i slobode razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: slobode i prava čovjeka i građanina, sa posebnim osvrtom na manjinska prava, primjenu potvrđenih međunarodnih akata koji se odnose na ostvarivanje, zaštitu i unaprjeđivanje ovih prava, razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana; prati ostvarivanje dokumenata, mjera i aktivnosti za unaprjeđivanje nacionalne, etničke i druge ravnopravnosti, posebno u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, socijalne politike, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja i sl; učestvuje u pripremi i izradi dokumenata i usaglašavanju zakonodavstva u ovoj oblasti sa standardima u evropskom zakonodavstvu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim organizacijama iz ove oblasti.*

Odbor u okviru svoje nadležnosti prati i ocjenjuje usklađenost zakona Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije i, na osnovu izvještaja Vlade, prati i ocjenjuje primjenu zakona, posebno zakona iz kojih proizilaze obaveze usaglašene sa pravom Evropske unije.”

Odbor je tokom 2019. i prvog kvartala 2020. godine realizovao brojne aktivnosti, kako one utvrđene Planom, tako i one koje su proizilazile iz tekućih aktivnosti Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore i drugih institucija i organizacija sa kojima Odbor ostvaruje kontinuiranu saradnju. Sve aktivnosti je ostvarivao u skladu sa Ustavom, zakonom i Poslovníkom Skupštine Crne Gore.

U okviru zakonodavne uloge Skupštine, Odbor je u 2019. godini, **u skladu sa članom 137 Poslovnika Skupštine,** razmotrio **pet predloga zakona:** Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu, Predlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja, Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2020. godinu i Predlog zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica.

Odbor je **u okviru kontrolne uloge Skupštine, u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine,** razmotrio sledeće **godišnje izvještaje:** Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu, Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu, Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini (sa šest Izvještaja o radu i finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2018. godinu), Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu i Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu.

Takođe, u okviru kontrolne uloge, Odbor je razmotrio: Izvještaj o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori, Izvještaj „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“, Izvještaj o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2018. godinu, Strategiju manjinske politike 2019-2023. i Akcioni plan za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. godine i Akcioni plan za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu.

U prvom kvartalu 2020. Odbor je, u okviru kontrolne uloge Skupštine, razmotrio Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01-31.07.2019. godine, koji je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U izvještajnom periodu, članovi Odbora imali su veliki broj aktivnosti koje nijesu utvrđene Planom rada Odbora, a sve u cilju promovisanja važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda, kao i zbog sticanja novih iskustava, razmjene znanja i ideja sa predstavnicima drugih država i međunarodnih organizacija.

Nastavljena je saradnja sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnici Institucije, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvuju određenim sjednicama Odbora, kao i aktivnostima koje organizuje ovaj Odbor.

Saradnja sa NVO sektorom je intenzivna. Predstavnici nevladinih organizacija po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, već dugi niz godina učestvuju na sjednicama i drugim aktivnostima Odbora. U 2019. i prvom kvartalu 2020. ostvareno je 41 učešće predstavnika nevladinih organizacija na sjednicama Odbora.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori takođe je veoma dobra i Odbor u kontinuitetu za svoj rad dobija pohvale od predstavnika međunarodnih organizacija. Predstavnici međunarodnih organizacija po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine, učestvuju na brojnim sjednicama i aktivnostima Odbora. U 2019. i prvom kvartalu 2020. ostvareno je 19 učešća predstavnika međunarodnih organizacija. Takođe, članovi Odbora za ljudska prava i slobode učestvuju na aktivnostima organizovanim od strane međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori.

***

STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2019. GODINU

U 2019. godini članovi Odbora za ljudska prava i slobode održali su **22 sjednice**.

Broj aktivnosti utvrđenih Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu - 30

Broj realizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2019. godinu – 18

Broj aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2019. godinu nerealizovanih iz objektivnih razloga- 7

Broj nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2019. godinu – 5

Napomena I:

- Predlog zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola utvrđen na 47. sjednici Vlade Crne Gore, 2. novembra 2017. i Skupštini Crne Gore je dostavljen 21. novembra 2019. godine. Predlog zakona je usmjeren Zakonodavnom odboru i Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao matičnom odboru, pa Odbor za ljudska prava i slobode ovu aktivnost nije realizovao iz objektivnih razloga.

- Izvještaj „Istine i zablude o diskriminaciji“ nije razmotren iz objektivnih razloga, jer u 2019. godini nije sačinjen od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nije dostavljen Odboru za ljudska prava i slobode.

- Izvještaj o readmisiji i migracijama nije razmotren iz objektivnih razloga, jer u 2019. godini nije sačinjen od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nije dostavljen Odboru za ljudska prava i slobode.

- Posjeta Upravi za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetničkom zatvoru nije realizovana iz objektivnih razloga, jer u 2019. godini Maloljetnički zatvor, kao posebna organizaciona jedinica u UIKS-u nije počeo sa radom.

- Međunarodna aktivnost- Studijska posjeta Odbora za ljudska prava i slobode Parlamentu Poljske (Sejmu)- Komisiji za pravdu i ljudska prava, Komisiji za nacionalne i etničke manjine i Komisiji za predstavke i drugim nadležnim institucijama Poljske koje se bave zaštitom ljudskih i manjinskih prava nije realizovana iz objektivnih razloga- održavanja parlamentarnih izbora u Poljskoj i ista će biti realizovana 25. i 26. marta 2020. godine.

- Predlog zakona o zaštiti podataka o ličnosti nije razmotren iz objektivnih razloga, jer u 2019. godini nije utvrđen na sjednici Vlade Crne Gore.

- Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih organa, učesnika Prve zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu „Sprovođenje Zaključka sa Konsultativnog saslušanja dva Odbora iz februara 2018. godine povodom realizacije standarda pristupačnosti fizičkog okruženja, prevoznih sredstava, informaciono-komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga“ nije realizovano iz objektivnih razloga jer su u decembru 2019. i februaru 2020. realizovane dvije druge veoma važne aktivnosti posvećene zaštiti prava lica sa invaliditetom- Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava i ministarke javne uprave na temu „Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na: Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“ i Konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja i Ministarstva za ljudska i manjinska prava na temu „Post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (,Službeni list CG“, broj 35/15), sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja“.

Napomena II:

- Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2019-2023. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2019. godinu nijesu razmotreni u 2019. godini i isti će biti uvršteni u plan aktivnosti za 2020. godinu kako bi bili razmotreni istovremeno sa Predlogom zakona o životnom partnerstvu lica istog pola koji je u skupštinskoj proceduri.

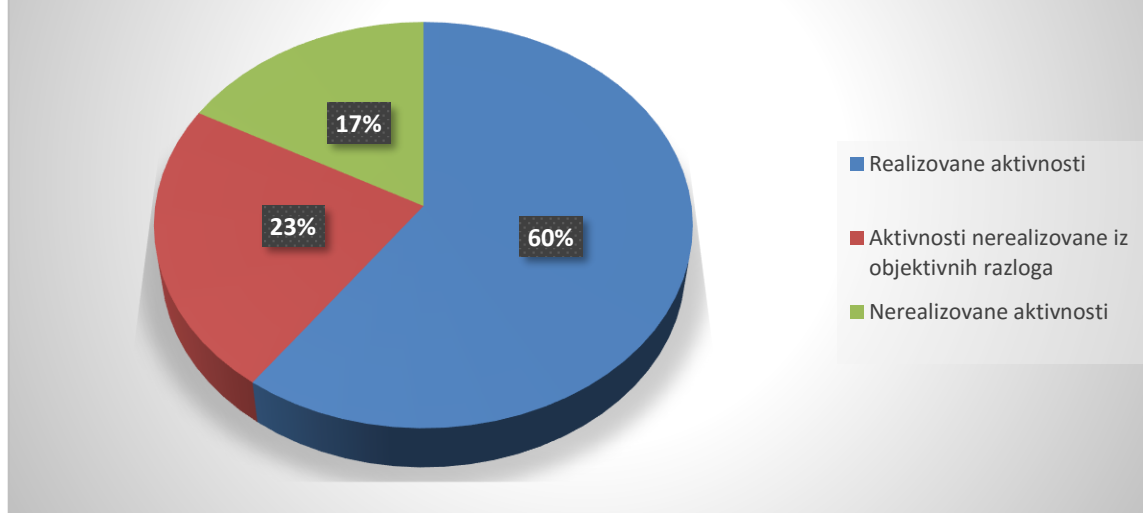
- Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godina s Akcionim planom 2019-2020. godina je usvojena na 123. sjednici Vlade Crne Gore, održanoj 30. maja 2019. godine, ali ista nije razmotrena na sjednici Odbora u 2019. godini i biće uvrštena u plan aktivnosti za 2020. godinu.

- Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija zaduženih za realizaciju preostalih aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja od 2017-2021. godine i aktivnosti na implementaciji preporuka iz Izvještaja o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017. godina nije realizovano u 2019. i biće uvršteno u plan aktivnosti za 2020. godinu.

- Regionalna konferencija na temu „Prava djeteta“- obilježavanje 30. godišnjice usvajanja Konvencije UN o pravima djeteta, Međunarodnog dana djeteta i Međunarodnog dana ljudskih prava nije realizovana u 2019. godini.

- Tematska sjednica „Politička participacija manjina i manjinskih grupa u Crnoj Gori“ nije realizovana u 2019. godini.

Stepen realizacije Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu

****

Odbor za ljudska prava i slobode u 2019. godini razmotrio je **pet predloga zakona**:

1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na 32. sjednici, 27. februara 2019. godine i u skladu sa članom 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu/ Amandmane (pet) koje je na Predlog zakona podnijela Vlada Crne Gore Odbor je razmotrio na 33. sjednici, 6. marta 2019. i podnio Skupštini Izvještaj/ Skupština Crne Gore 26. saziva na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 6. marta 2019. godine, donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu, koji je objavljen u "Službenom listu CG", broj 17/19*);
2. Predlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na 31. sjednici, 27. februara 2019. godine i u skladu sa članom 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o životnom partnerstvu lica istog pola/Predlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola bio je na Dnevnom redu Četvrte sjednice Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore 26. saziva u 2019. godini, ali prilikom glasanja 31. jula 2019. godine nije usvojen jer nije dobio potrebnu većinu glasaova/ Predlog zakona o životnom*

partnerstvu lica istog pola Vlada Crne Gore je ponovo utvrdila na sjednici održanoj 12. decembra 2019. i isti je dostavljen Skupštini Crne Gore 14. januara 2020. godine);

3. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja (Odbor je razmotrio Predlog zakona na 42. sjednici, 30. septembra 2019. godine i u skladu sa članom 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja/ Skupština Crne Gore 26. saziva, na Drugoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 22. novembra 2019. godine donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja i isti je objavljen u „Službenom listu CG“, broj 67/19);
4. Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2020. godinu (Odbor je razmotrio Predlog zakona na 47. sjednici, 9. decembra 2019. godine i u skladu sa članom 137 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio matičnom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Mišljenje o razmatranju Predloga zakona o Budžetu Crne Gore za 2020. godinu/Skupština Crne Gore 26. saziva, na Devetoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 27. decembra 2019. donijela je Zakon o Budžetu Crne Gore za 2020. godinu i isti je objavljen u „Službenom listu CG“, broj 74/19);
5. Predlog zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica (Odbor je razmotrio Predlog zakona na 50. sjednici, 23. decembra 2019. godine i u skladu sa članom 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica/Amandman (1) na Predlog zakona koji je podnio poslanik mr Ervin Ibrahimović Odbor je razmotrio na 51. sjednici, 26. decembra 2019. godine/Amandmane (63) koje su na Predlog zakona podnijeli poslanici Demokratskog fronta Odbor je razmotrio na 52. sjednici, 26. decembra 2019. godine/ Skupština Crne Gore 26. saziva, na Devetoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 27. decembra 2019. donijela je Zakon o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica i isti je objavljen u „Službenom listu CG“, broj 74/19).

Tokom 2019. godine, Odbor je razmotrio sljedećih **pet izvještaja (godišnjih)**:

1. Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu (Odbor razmotrio na 37. sjednici, održanoj 23. aprila 2019. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 7 tačaka/ Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine, donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja);
2. Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu (Odbor razmotrio na 38. sjednici, održanoj 13. maja 2019. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 10 tačaka /Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja);
3. Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini (sa šest Izvještaja o radu i finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2018. godinu) (Odbor razmotrio na 39. sjednici, 15. maja 2019. i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 10 tačaka. / Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja);
4. Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu, (Odbor razmotrio na 40. sjednici, održanoj 10. jula 2019. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 11 tačaka / Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja);

5. Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu (*Odbor razmotrio na 40. sjednici, održanoj 10. jula 2019. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 13 tačaka/ Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja*).

Takođe, u 2019. godini u skladu sa Planom aktivnosti za 2019. godinu Odbor je razmotrio:

- Izvještaj o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori, koji je Skupštini Crne Gore dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore. (*Odbor razmotrio Izvještaj na 34. sjednici, održanoj 28. marta 2019. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 11 tačaka/ Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine, donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja*).

- Izvještaj „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“, koji je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavila u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, do nivoa Odbora. (*Odbor razmotrio na 42. sjednici, održanoj 23. jula 2019. i povodom razmatranja Izvještaja donio Zaključak u šest tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju*).

U prvom kvartalu 2020. Odbor je razmotrio Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01-31.07.2019. godine, koji je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore. (**Aktivnost nije bila utvrđena Planom za 2019. godinu**- *Odbor razmotrio Izvještaj na 53. sjednici, održanoj 12. februara 2020. godine i povodom razmatranja Izvještaja donio Zaključak u osam tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim institucijama, na realizaciju*).

Shodno Planu aktivnosti Odbora za 2019. godinu, Odbor je u izvještajnom periodu ukupno **razmatrao realizaciju sedam Zaključaka Skupštine Crne Gore** i to:

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017. godini, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 47/18,

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 47/18,

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2017. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 47/18,

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2017. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 47/18,

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2017. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 82/18;

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i

- Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“.

U 2019. godini Odbor za ljudska prava i slobode je organizovao **jedno Kontrolno saslušanje** - Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović na temu "Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na:

Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/17", održano 11. decembra 2019. godine.

Takođe, u 2019. godini Odbor je organizovao **jedno Konsultativno saslušanje** - Konsultativno saslušanje državne sekretarke u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukice Jelić, generalnog direktora Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Gorana Kuševije i direktora Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Draga Spaića na temu "Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori", održano na 43. sjednici Odbora, 25. septembra 2019.

Kada je riječ o aktivnostima Odbora u 2019. u skladu sa Planom aktivnosti i Zaključkom sa 47. sjednice Odbora, održane 9. decembra 2019. godine predstavnici Odbora su **posjetili NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i lokalno Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju u Podgorici, 17. decembra 2019. godine.** Posjeta predstavlja nastavak kontinuirane i kvalitetne saradnje Odbora za ljudska prava i slobode i NVO „Naša inicijativa“ započete 2010. godine, a organizovana je radi upoznavanja članova Odbora sa radom NVO „Naša inicijativa“, aktuelnim projektima koje realizuju i uslugama u oblasti socijalne i dječje zaštite koje pružaju djeci sa smetnjama u razvoju.

Takođe, u sklopu tekućih aktivnosti Odbora, na predlog poslanika Mirsada Murića i u skladu sa Zaključkom sa 44. sjednice, održane 30. septembra 2019. Odbor za ljudska prava i slobode je realizovao **Posjetu JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Opštini Rožaje, 17. oktobra 2019. godine.**

S obzirom da Odbor posebnu pažnju posvećuje zaštiti **prava djeteta**, Odbor je u 2019. godini realizovao sledeće aktivnosti:

1. razmatranje Izvještaja o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori,
2. razmatranje Izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“,
3. održavanje Konsultativnog saslušanja državne sekretarke u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukice Jelić, generalnog direktora Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Gorana Kuševije i direktora Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Draga Spaića na temu "Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori",
4. razmatranje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. i Akcionog plana za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu,
5. održavanje Kontrolnog saslušanja predstavnika nadležnih institucija na temu "Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na: Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15 i Zaključka

Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17”,

6. posjeta NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i lokalnom Udruženju roditelja djece sa teškoćama u razvoju u Podgorici.

Takođe, značajna pažnja je posvećena unapređenju **prava osoba sa invaliditetom**, pa je Odbor u 2019. godini realizovao sledeće aktivnosti:

1. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa počasnim konzulom Crne Gore u Izraelu Rinotom Nimrodom i predstavnikom OrCam kompanije za Evropu Doronom Sagijem, na kojem je predstavljen uređaj „OrCam MyEye“ za pomoć slijepim, slabovidim licima i osobama sa disleksijom, održan u Podgorici 22. jula 2019. godine;
2. Konsultativno saslušanje državne sekretarke u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukice Jelić, generalnog direktora Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Gorana Kuševije i direktora Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Draga Spaića na temu “*Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori*” na 43. sjednici Odbora, 25. septembra 2019. godine;
3. Posjeta JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Opštini Rožaje, 17. oktobra 2019. godine;
4. Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović na temu “*Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na - Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“*”, na 48. sjednici Odbora, 11. decembra 2019. godine i
5. Posjeta NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i lokalnom Udruženju roditelja djece sa teškoćama u razvoju u Podgorici, 17. decembra 2019. godine.

AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2019.

Pored Planom utvrđenih aktivnosti, Odbor je u 2019. i prvom kvartalu 2020. godine realizovao 35 dodatnih aktivnosti, i to:

1. Konferencija Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport povodom obilježavanja 27. januara - Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta, održana u Podgorici 25. januara 2019. godine;
2. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Sastanku posvećenom pregledu dosadašnjih rezultata i planiranju Plana rada Vlade Crne Gore i Predstavništva UNICEF-a za period 2019-2020. godina, održanom u Podgorici 6. februara 2019. godine;
3. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Momčila Martinovića na Sastanku na kojem je predstavljen Nacrt strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period 2019-2023. godina, održanom u Podgorici 14. februara 2019. godine;
4. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode dr Suada Numanovića na Okruglom stolu "Učešće osoba s invaliditetom u političkom i javnom životu", održanom u Podgorici 26. februara 2019. godine;
5. Studijska posjeta Delegacije Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore Komisiji za peticije, ljudska prava i jednake mogućnosti Državnog zbora i drugim relevantnim institucijama Republike Slovenije koje se bave ljudskim pravima i manjinskom politikom, održana od 19. do 22. marta 2019. (Odbor je u prvom kvartalu 2019. godine realizovao međunarodnu aktivnost utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za 2018. godinu);
6. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Momčila Martinovića na Javnoj raspravi o Nacrtu strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period od 2019-2023. godine, održanoj u Podgorici 16. aprila 2019. godine;
7. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Javnoj debati na temu „Ljudska prava osoba s invaliditetom u obrazovnim kurikulumima“, održanoj u Podgorici 16. aprila 2019. godine;
8. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Predstavljanju podregionalne inicijative „Jednak pristup pravdi za djecu u zemljama Zapadnog Balkana“, održanom u Podgorici 24. aprila 2019. godine;
9. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa konsultantom Vestminsterske fondacije za demokratiju Žarkom Hadži-Zafirovim, održan u Podgorici 29. maja 2019. godine;
10. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Okruglom stolu „Posebni doprinosi za zapošljavanje osoba s invaliditetom“, održanom u Podgorici 21. juna 2019. godine;
11. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Momčila Martinovića na Konferenciji na kojoj je promovisana INSPIRE strategija u Crnoj Gori, održanoj u Podgorici 24. juna 2019. godine;
12. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Press konferenciji na kojoj su predstavljeni nalazi Istraživanja višestrukih pokazatelja (MICS), koje je sprovedla Uprava za statistiku-MONSTAT uz pomoć UNICEF-a, održanoj u Podgorici 28. juna 2019. godine;
13. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Konferenciji „Zaštita osoba s invaliditetom od diskriminacije – trenutno stanje i izazovi“, održanoj u Podgorici 12. jula 2019. godine;
14. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa počasnim konzulom Crne Gore u Izraelu Rinotom Nimrodom i predstavnikom OrCam kompanije za Evropu Doronom Sagijem, održan u Podgorici 22. jula 2019. godine;

15. Razmatranje Predloga etičkog kodeksa poslanika, koji su Skupštini Crne Gore podnijeli/e poslanici/e: Branka Tanasijević, Jovanka Laličić, Daliborka Pejović, Aleksandra Vuković, Marta Šćepanović, Nikola Rakočević, Boris Mugoša, Genci Nimanbegu, Ervin Ibrahimović, Adrijan Vuksanović i Andrija Popović na 41. sjednici Odbora, održanoj 23. jula 2019. godine;
16. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnicima Vestminsterske fondacije za demokratiju Emilom Atanasovskim, direktorom Vestminsterske fondacije za demokratiju za Zapadni Balkan, Ivanom Radojevićem, regionalnim programskim menadžerom i Aleksandrom Vujisić i Nevenkom Stanković, asistentkinjama na projektima, održan u Podgorici 24. jula 2019. godine;
17. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa koizvjestiocima Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope za Crnu Goru, Ionut-Marian Stroem i Anne Mulderom, održan u Podgorici 12. septembra 2019. godine;
18. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa programskim menadžerom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem, održan u Podgorici 19. septembra 2019. godine;
19. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode mr Branke Tanasijević na Konferenciji „Porodično i partnersko nasilje nad ženama s invaliditetom u Crnoj Gori“, održanoj u Podgorici 24. septembra 2019. godine;
20. Učešće predstavnika Odbora za ljudska prava na Regionalnoj parlamentarnoj konferenciji „Jačanje regionalne saradnje i nadzora nad zakonodavstvom u oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti“, održanoj na Cetinju, 8. oktobra 2019. godine i na Prvom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Podgorici 7. oktobra 2019. godine;
21. Posjeta Odbora za ljudska prava i slobode Javnoj ustanovi Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Opštini Rožaje, održana 17. oktobra 2019. godine;
22. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Ulaganje u rane godine - Konferencija o fiskalnim i administrativnim imperativima za rani razvoj djece“, održanoj u Podgorici 22. i 23. oktobra 2019. godine;
23. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa savjetnicom UN za ljudska prava Anjet Lanting, održan u Podgorici 23. oktobra 2019. godine;
24. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Radionici o parlamentarnom nadzoru nad sektorom bezbjednosti, koju je organizovala Misija OEBS-a u Crnoj Gori, u Podgorici 24. i 25. oktobra 2019. godine;
25. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Četvrtoj regionalnoj konferenciji tijela za jednakost, održanoj u Podgorici 28. i 29. oktobra 2019. godine;
26. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa specijalnom izvjestiteljkom UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marijom Gracijom Đamarinaro, održan u Podgorici 6. novembra 2019. godine;
27. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji na kojoj je predstavljena Analiza podrške i multisektorskog odgovora na potrebe djece sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, održanoj u Podgorici 7. novembra 2019. godine;
28. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode mr Branke Tanasijević na Sastanku Referentne grupe za evaluaciju Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a (2017-2021), održanom u Podgorici 8. novembra 2019. godine;
29. Učešće Delegacije Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za rodnu ravnopravnost na Kursu o post-zakonodavnom nadzoru, održanom u Beogradu od 18. do 20. novembra 2019. godine i na Drugom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Beogradu 18. novembra 2019. godine;

30. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković na Okruglom stolu „Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu“, održanom u Podgorici 2. decembra 2019. godine;
31. Razmatranje Predloga odluke o davanju saglasnosti na Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava na 49. sjednici Odbora, održanoj 5. decembra 2019. godine;
32. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Mirsada Murića na Konferenciji „Poštovanje ljudskih prava lica sa intelektualnim smetnjama“, održanoj u Podgorici 10. decembra 2019. godine;
33. Sastanak predstavnika Odbora za ljudska prava i slobode sa Delegacijom Komiteta eksperata Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike, održan u Podgorici 13. decembra 2019. godine;
34. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa Angelom Longo, programskom menadžerkom Odsjeka Savjeta Evrope za borbu protiv diskriminacije i govora mržnje i Ninoslavom Mladenovićem, regionalnim koordinatorom projekta „Promocija različitosti i jednakosti u Crnoj Gori“, održan u Podgorici 23. januara 2020. godine i
35. Razmatranje Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-31.07. 2019. godine na 53. sjednici Odbora, održanoj 12. februara 2020. godine.

*****

MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Odbor za ljudska prava i slobode je u izvještajnom periodu nastavio međunarodnu saradnju koja se realizovana Studijskom posjetom članova Odbora Momčila Martinovića i Mirsada Murića nadležnim institucijama Republike Slovenije koje se bave ljudskim pravima i manjinskom politikom, sastancima sa predstavnicima međunarodnih organizacija, učešćem predsjednika i članova Odbora na konferencijama, sastancima, seminarima koje su organizovale međunarodne organizacije sa sjedištem u Crnoj Gori. Ove aktivnosti značajno su doprinijele promovisanju važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda, kao i daljem jačanju konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji u cilju ostvarivanja uloge Parlamenta u procesu evropskih integracija i omogućile su sticanje novih iskustava i razmjenu znanja i ideja sa predstavnicima drugih zemalja i međunarodnih organizacija.

Realizovane su sledeće međunarodne aktivnosti:

1. Studijska posjeta Delegacije Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore Komisiji za peticije, ljudska prava i jednake mogućnosti Državnog zbora i drugim relevantnim institucijama Republike Slovenije koje se bave ljudskim pravima i manjinskom politikom, održana od 19. do 22. marta 2019. (Odbor je u prvom kvartalu 2019. godine realizovao međunarodnu aktivnost utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za 2018. godinu);
2. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Predstavljanju podregionalne inicijative „Jednak pristup pravdi za djecu u zemljama Zapadnog Balkana“, održanom u Podgorici 24. aprila 2019. godine;
3. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa konsultantom Vestminsterske fondacije za demokratiju Žarkom Hadži-Zafirovim, održan u Podgorici 29. maja 2019. godine;

4. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Press konferenciji na kojoj su predstavljeni nalazi Istraživanja višestrukih pokazatelja (MICS), koje je sprovedla Uprava za statistiku-MONSTAT uz pomoć UNICEF-a, održanoj u Podgorici 28. juna 2019. godine;
5. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa počasnim konzulom Crne Gore u Izraelu Rinotom Nimrodom i predstavnikom OrCam kompanije za Evropu Doronom Sagijem, održan u Podgorici 22. jula 2019. godine;
6. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnicima Vestminsterske fondacije za demokratiju Emilom Atanasovskim, direktorom Vestminsterske fondacije za demokratiju za Zapadni Balkan, Ivanom Radojevićem, regionalnim programskim menadžerom i Aleksandrom Vujisić i Nevenkom Stanković, asistentkinjama na projektu, održan u Podgorici 24. jula 2019. godine;
7. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa koizvjestiocima Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope za Crnu Goru, Ionut-Marian Stroem i Anne Mulderom, održan u Podgorici 12. septembra 2019. godine;
8. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa programskim menadžerom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem, održan u Podgorici 19. septembra 2019. godine;
9. Učešće predstavnika Odbora za ljudska prava na Regionalnoj parlamentarnoj konferenciji „Jačanje regionalne saradnje i nadzora nad zakonodavstvom u oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti”, održanoj na Cetinju, 8. oktobra 2019. godine i na Prvom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Podgorici 7. oktobra 2019. godine;
10. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Ulaganje u rane godine - Konferencija o fiskalnim i administrativnim imperativima za rani razvoj djece“, održanoj u Podgorici 22. i 23. oktobra 2019. godine;
11. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa savjetnicom UN za ljudska prava Anjet Lanting, održan u Podgorici 23. oktobra 2019. godine;
12. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Radionici o parlamentarnom nadzoru nad sektorom bezbjednosti, koju je organizovala Misija OEBS-a u Crnoj Gori, u Podgorici 24. i 25. oktobra 2019. godine;
13. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Četvrtoj regionalnoj konferenciji tijela za jednakost, održanoj u Podgorici 28. i 29. oktobra 2019. godine;
14. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa specijalnom izjaviteljkom UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marijom Gracijom Đamarinaro, održan u Podgorici 6. novembra 2019. godine;
15. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji na kojoj je predstavljena Analiza podrške i multisektorskog odgovora na potrebe djece sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, održanoj u Podgorici 7. novembra 2019. godine;
16. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode mr Branke Tanasijević na Sastanku Referentne grupe za evaluaciju Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a (2017-2021), održanom u Podgorici 8. novembra 2019. godine;
17. Učešće Delegacije Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za rodnu ravnopravnost na Kursu o post-zakonodavnom nadzoru, održanom u Beogradu od 18. do 20. novembra 2019. godine i na Drugom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Beogradu 18. novembra 2019. godine;
18. Sastanak predstavnika Odbora za ljudska prava i slobode sa Delegacijom Komiteta eksperata Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike, održan u Podgorici 13. decembra 2019. godine i

19. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa Angelom Longo, programskom menadžerkom Odsjeka Savjeta Evrope za borbu protiv diskriminacije i govora mržnje i Ninoslavom Mladenovićem, regionalnim koordinatorom projekta „Promocija različitosti i jednakosti u Crnoj Gori“, održan u Podgorici 23. januara 2020. godine.

SARADNJA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SA VESTMINSTERSKOM FONDACIJOM ZA DEMOKRATIJU- UČEŠĆE ODBORA U PROJEKTU “KREIRANJE PARLAMENTARNE MREŽE O LJUDSKIM PRAVIMA NA ZAPADNOM BALKANU”

Uspostavljanje saradnje Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju (WFD) i učešće Odbora u Projektu WFD-a predstavlja novinu koja je obilježila rad Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore u 2019. godini.

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 24. jula 2019. godine je uključen u Projekat WFD-a „Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu“ u kojem učestvuju parlamentarna radna tijela koja se bave ljudskih pravima i rodnom ravnopravnošću iz osam parlamenata, odnosno šest zemalja Zapadnog Balkana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Sjeverna Makedonija, Republika Kosovo, Srbija i Crna Gora. Ovaj regionalni parlamentarni Projekat WFD-a, nevladinog javnog tijela sa preko 25 godina iskustva, 60 globalnih programa i 35 kancelarija u cijelom svijetu podržan je od strane Ministarstva inostranih poslova Norveške i realizuje se od aprila 2019. do novembra 2021. godine. Sprovodi se u cilju unapređenja regionalne parlamentarne saradnje na Zapadnom Balkanu i poboljšanja nadzora nad zakonodavstvom koje se tiče ljudskih prava i rodne ravnopravnosti. Uspostavljanjem regionalne mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost na Zapadnom Balkanu, WFD nastoji da doprinese poboljšanju nadzorne uloge i kapaciteta parlamenata i razvijanju mehanizama za regionalnu parlamentarnu saradnju u oblasti ljudskih prava koji će omogućiti efikasan nadzor zakonodavstva o ljudskim pravima.

Ohrabruju ocjene predstavnika Vestminsterske fondacije za demokratiju saopštene na sastancima sa predstavnicima Odbora u kojima se navodi da su dosadašnjom analizom rada nadležnih odbora iz zemalja regiona utvrdili da je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore svijetli primjer uspješnog rada koji može poslužiti kao primjer dobre prakse drugim odborima iz regiona.

Dosadašnja iskustva Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore stečena putem učešća predstavnika Odbora na aktivnostima u okviru ovog Projekta veoma su značajna za dalje unapređenje rada ovog radnog tijela, posebno u sprovođenju post-zakonodavnog nadzora za zakone, koji je veoma važan u procjeni da li su usvojeni zakoni implementirani na planirani način, da li su dali očekivane rezultate i ostvaruju li predviđene ishode.

Očekuje se dalje jačanje kapaciteta ovog Odbora za sprovođenje post-zakonodavnog nadzora, kao nove prakse koja se po prvi put uspostavlja u zemljama Zapadnog Balkana koja treba da omogući praćenje sprovođenja zakona i njihovog uticaja na društvo, a što bi trebalo da doprinese poboljšanju samih zakona i dobrobiti građana.

U 2019. i prvom kvartalu 2020. godine u saradnji sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju realizovane su sledeće aktivnosti:

1. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa konsultantom Vestminsterske fondacije za demokratiju Žarkom Hadži-Zafirovim, održan u Podgorici 29. maja 2019. godine;
2. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnicima Vestminsterske fondacije za demokratiju Emilom Atanasovskim, direktorom Vestminsterske fondacije za demokratiju za Zapadni Balkan, Ivanom Radojevićem, regionalnim programskim menadžerom i Aleksandrom Vujisić i Nevenkom Stanković, asistentkinjama na projektima, održan u Podgorici 24. jula 2019. godine;
3. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa programskim menadžerom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem, održan u Podgorici 19. septembra 2019. godine;
4. Učešće predstavnika Odbora za ljudska prava i slobode na Regionalnoj parlamentarnoj konferenciji „Jačanje regionalne saradnje i nadzora nad zakonodavstvom u oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti”, održanoj na Cetinju, 8. oktobra 2019. godine i Prvom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Podgorici 7. oktobra 2019. godine;
5. Učešće Delegacije Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za rodnu ravnopravnost na Kursu o post-zakonodavnom nadzoru, održanom u Beogradu od 18. do 20. novembra 2019. godine i Drugom sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Beogradu 18. novembra 2019. godine;
6. Učešće Delegacije Odbora za ljudska prava i slobode na Trećem sastanku Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana, održanom u Tirani 4. i 5. februara 2020. godine i
7. Konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja i Ministarstva za ljudska i manjinska prava na temu „Post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („ Službeni list CG“, broj 35/15), sa akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona, koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja“ održano 18. februara 2020. godine.

Važnim smatramo sprovođenje Pilot projekta o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, što je predloženo od strane Odbora za ljudska prava i slobode i podržano od strane WFD, koja je u januaru 2020. godine putem javnog poziva izabrala istraživače Danijelu Božović i Pavla Dimitrijevića, koji će sprovesti relevantno istraživanje u postupku post-zakonodavnog nadzora za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Istraživači će prikupljati neophodne informacije i podatke o primjeni Zakona, organizovati direktne konsultacije sa identifikovanim subjektima, do kraja mjeseca aprila 2020. sačiniti PLS izvještaj o Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom sa preporukama i učestvovati na sjednicama Odbora/Skupštine kako bi prezentovali i diskutovali o nalazima iz PLS izvještaja.

U toku PLS procesa poseban akcenat će biti na sledećim aspektima primjene Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom:

- analiziranje primjene člana 21 Zakona; određivanje stvarnog stanja sa stanovišta poštovanja prava lica, u konkretnom slučaju, djece sa invaliditetom na vaspitanje, obrazovanje i stručno osposobljavanje;
- analiziranje u kojoj mjeri je licima sa invaliditetom omogućeno da: vrše izbor obrazovnog programa i upis i pristup i boravak u obrazovno-vaspitnoj ustanovi, u skladu sa njegovim mogućnostima; prate nastavu i da im se provjerava znanje, kao i da učestvuju u drugim vaspitnim, odnosno obrazovnim aktivnostima, uključujući i učešće u vannastavnim aktivnostima i takmičenjima;

- vršenje nadzora u kojoj mjeri i obimu se preduzimaju posebne mjere za uspostavljanje i pružanje individualizovane podrške za nesmetano praćenje nastave i provjeru znanja, kao i učešće u drugim vaspitnim, odnosno obrazovnim aktivnostima, uključujući i učešće u vannastavnim aktivnostima i takmičenjima.

Održavanjem Konsultativnog saslušanja predstavnika četiri resorna ministarstva na 54. sjednici Odbora, održanoj 18. februara 2020. Odbor za ljudska prava i slobode je dao značajan doprinos prikupljanju informacija potrebnih za uspješnu realizaciju navedenog Pilot projekta. Takođe, Odbor je doprinio ostvarivanju inicijalnih kontakata između predstavnika ključnih zainteresovanih strana, izabranih istraživača za sprovođenje Pilot projekta i predstavnika Vestminsterske fondacije za demokratiju, kao i ubrzanju aktivnosti planiranih u okviru Pilot projekta za post-zakonodavni nadzor. Očekivanje je da istraživači do kraja aprila 2020. godine pripreme kvalitetan izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom koji bi sadržao konkretne preporuke kojima bi se ukazalo na eventualnu potrebu izmjene Zakona ili podzakonskih akata, u cilju daljeg poboljšanja položaja lica sa invaliditetom u sektoru obrazovanja i vaspitanja.

OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE – UČEŠĆE PREDSDJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, SEMINARIMA I KONFERENCIJAMA

1. Konferencija Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport povodom obilježavanja 27. januara - Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta, održana u Podgorici 25. januara 2019. godine;
2. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Sastanku posvećenom pregledu dosadašnjih rezultata i planiranju Plana rada Vlade Crne Gore i Predstavništva UNICEF-a za period 2019-2020. godina, održanom u Podgorici 6. februara 2019. godine;
3. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Momčila Martinovića na Sastanku na kojem je predstavljen Nacrt strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period 2019-2023. godina, održanom u Podgorici 14. februara 2019. godine;
4. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode dr Suada Numanovića na Okruglom stolu “Učešće osoba s invaliditetom u političkom i javnom životu”, održanom u Podgorici 26. februara 2019. godine;
5. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Momčila Martinovića na Javnoj raspravi o Nacrtu strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period od 2019-2023. godine, održanoj u Podgorici 16. aprila 2019. godine;
6. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Javnoj debati na temu „Ljudska prava osoba s invaliditetom u obrazovnim kurikulumima“, održanoj u Podgorici 16. aprila 2019. godine;
7. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Okruglom stolu „Posebni doprinosi za zapošljavanje osoba s invaliditetom“, održanom u Podgorici 21. juna 2019. godine;
8. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Momčila Martinovića na Konferenciji na kojoj je promovisana INSPIRE strategija u Crnoj Gori, održanoj u Podgorici 24. juna 2019. godine;
9. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode mr Branke Tanasijević na Konferenciji „Porodično i partnersko nasilje nad ženama s invaliditetom u Crnoj Gori“, održanoj u Podgorici 24. septembra 2019. godine;
10. Posjeta Odbora za ljudska prava i slobode Javnoj ustanovi Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Opštini Rožaje, održana 17. oktobra 2019. godine;

11. Učešće članice Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković na Okruglom stolu „Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu“, održanom u Podgorici 2. decembra 2019. godine i
12. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Mirsada Murića na Konferenciji „Poštovanje ljudskih prava lica sa intelektualnim smetnjama“, održanoj u Podgorici 10. decembra 2019. godine.

STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE

Naziv radnog tijela	Godina	Broj sjednica	Trajanje sjednica (u satima)	Trajanje sjednica (u danima)	Broj razmatranih tačaka dnevnog reda	Broj razmatranih predloga zakona	Broj razmatranih predloga zakona o izmjenama i dopunama	Broj razmatranih amandmana
Odbor za ljudska prava i slobode	2019. godina	22 sjednice	29 sati i 50 minuta	19 dana	63	5	2	81
	I kvartal 2020. godine	3 sjednice	5 sati i 05 minuta	3 dana	8	0	0	0

Naziv radnog tijela	Godina	Učešće na sjednici u skladu sa članu 67 Poslovnika Skupštine CG			
		Učešća po članu 67 stav 1	Učešća po članu 67 stav 2		
Odbor za ljudska prava i slobode			Predstavnici državnih institucija	Predstavnici civilnog sektora	Ostala učešća
	2019.	49	60	33	14
	I kvartal 2020.	10	12	9	7

PREGLED SJEDNICA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE

Godina	Broj i datum održavanja sjednice	Broj tačaka dnevnog reda
2019.	32. sjednica (27. februar 2019)	2
	31. sjednica (27. februar 2019)	4
	33. sjednica (6. mart 2019)	1
	34. sjednica (28. mart 2019)	4
	35. sjednica (3. april 2019)	3
	36. sjednica (15. april 2019)	3
	37. sjednica (15. april 2019)	3
	38. sjednica (13. maj 2019)	4
	39. sjednica (15. maj 2019)	2
	40. sjednica (10. jul 2019)	4
	41. sjednica (23. jul 2019)	5
	43. sjednica (25. septembar 2019)	2
	42. sjednica (30. septembar 2019)	3
	44. sjednica (30. septembar 2019)	4
	45. sjednica (29. oktobar 2019)	5
	46. sjednica (3. decembar 2019)	5
	49. sjednica (5. decembar 2019)	1
	47. sjednica (9. decembar 2019)	3
	48. sjednica (11. decembar 2019)	1
	50. sjednica (23. decembar 2019)	2
	51. sjednica (26. decembar 2019)	1
	52. sjednica (26. decembar 2019)	1
	Ukupan broj sjednica-22 sjednice	Ukupan broj tačaka dnevnog reda- 63
I kvartal 2020.	53. sjednica (12. februar 2020)	5
	54. sjednica (18. februar 2020)	1
	55. sjednica (27. februar 2020.)	2
		Ukupan broj sjednica- 3

PRISUSTVO PREDsjedNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2019. I PRVOM KVARTALU 2020. GODINE

Članovi Odbora	Klub	Prisustvo sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode u 2019.	Prisustvo sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode u prvom kvartalu 2020. godine
dr Halil Duković, predsjednik Odbora	DPS	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.	Prisustvovao svim sjednicama Odbora.
dr Suad Numanović, član	DPS	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na tri sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanica/ka.	Prisustvovao svim sjednicama.
Mirsad Murić, član	DPS	Prisustvovao svim sjednicama.	Prisustvovao svim sjednicama.
Momčilo Martinović¹	DPS	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanice.	-
Žana Filipović, članica²		Prisustvovala svim sjednicama, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine bila zamijenjena od strane poslanice.	Prisustvovala svim sjednicama.
mr Mihailo Anđušić, član³	DPS	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na dvije sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanika.	-
mr Branka Tanasijević, članica⁴		Prisustvovala svim sjednicama.	Prisustvovala svim sjednicama.
dr Nedžad Drešević, član	Klub poslanika BS, koalicija "Albanci odlučno" i HGI	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na tri sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanika.	Prisustvovao svim sjednicama, s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanika. .
dr Ljiljana Đurašković, članica⁵	DF	Prisustvovala na osam sjednica Odbora, a nije prisustvovala na 14 sjednica.	Prisustvovala svim sjednicama.
dr Budimir Aleksić, član⁶	DF	Prisustvovao na pet sjednica Odbora, a nije prisustvovao na 17 sjednica.	Prisustvovao svim sjednicama.

¹ Poslanik Momčilo Martinović je bio član Odbora za ljudska prava i slobode do 22. novembra 2019. godine.

² Poslanica Žana Filipović je članica Odbora za ljudska prava i slobode od 22. novembra 2019. godine.

³ Poslanik mr Mihailo Anđušić je bio član Odbora za ljudska prava i slobode do 31. jula 2019. godine.

⁴ Poslanica mr Branka Tanasijević je članica Odbora za ljudska prava i slobode od 31. jula 2019. godine.

⁵ Poslanica dr Ljiljana Đurašković je članica Odbora za ljudska prava i slobode od 12. novembra 2018. godine.

⁶ Poslanik dr Budimir Aleksić je član Odbora za ljudska prava i slobode od 12. novembra 2018. godine.

INFORMACIJA O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2019. I U PRVOM KVARTALU 2020. GODINE

Tokom 2019. godine i u prvom kvartalu 2020. godine Odboru za ljudska prava i slobode nije dostavljena **nijedna predstavka građana i pravnih lica.**

INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (NADLEŽNOST ODBORA UTVRĐENA ČLANOM 14 ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA)

U uvjerenju da će se donošenjem Etičkog kodeksa poslanika stvoriti neophodni uslovi za izgradnju povjerenja između izabranih predstavnika/ca u Skupštini Crne Gore i građana;

Ocjenjujući da će se donošenjem Etičkog kodeksa izabranih predstavnika/ca obezbijediti neophodan sklad između opšteg i pojedinačnog interesa;

Uvažavajući činjenicu da se pravne norme sve više dopunjuju etičkim pravilima ponašanja u različitim oblastima društvenog života;

Pridružujući se procesu evropskih integracija i primjeni evropskih standarda;

Vjerujući da je dužnost izabranih predstavnika/ca da u obavljanju svojih funkcija, prihvataju standarde kojima se samoobavezuju;

Smatrajući da će donošenje Etičkog kodeksa ponašanja izabranih predstavnika/ca ojačati njihovu ulogu i odgovornost;

Nastojeći da ovaj etički kodeks poslanika obuhvata u najvećoj mogućoj mjeri sve segmente rada izabranih predstavnika/ca građana;

Naglašavajući da pravila ponašanja koja sadrže etičke norme treba da se poštuju;

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je Etički kodeks poslanika.

Etički kodeks poslanika objavljen je u "Službenom listu Crne Gore", broj 46/19 od 7. avgusta 2019. godine.

Podsjećanja radi, Odbor za ljudska prava i slobode je na 41. sjednici, održanoj 23. jula 2019. godine, kao matični odbor, razmotrio Predlog etičkog kodeksa poslanika, koji su Skupštini Crne Gore podnijeli/e poslanici/e: Branka Tanasijević, Jovanka Laličić, Daliborka Pejović, Aleksandra Vuković, Marta Šćepanović, Nikola Rakočević, Boris Mugoša, Genci Nimanbegu, Ervin Ibrahimović, Adrijan Vuksanović i Andrija Popović.

Odbor je jednoglasno podržao Predlog etičkog kodeksa poslanika i predložio Skupštini da ga usvoji, sa Amandmanom koji je Odbor podnio i sa kojim se saglasila predstavnica predlagača.

Novi Etički kodeks poslanika koji je Skupština Crne Gore usvojila 31. jula 2019. godine donešen je u cilju implementacije GRECO preporuka, datih u Četvrtoj rundi evaluacije – Sprečavanje korupcije u odnosu na poslanike, sudije i tužioce od 18. oktobra 2017. godine, kojima je preporučeno da se:

- predvidi davanje ad hoc izjave od strane poslanika o mogućem sukobu javnog i privatnog interesa do kojeg može doći prilikom razmatranja, odnosno odlučivanja o određenim pitanjima i
- da se donese Godišnji plan obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa, kao i da se više aktivnosti preduzme na promociji Etičkog kodeksa poslanika.

S tim u vezi, podsjećamo da je članom 15 Etičkog kodeksa poslanika propisano:

„Odbor donosi godišnji plan obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, shodno Poslovniku Skupštine, Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine i Planu integriteta, priprema služba Skupštine nadležna za upravljanje ljudskim resursima u saradnji sa Sekretarijatom Odbora za antikorupciju.

Predlog godišnjeg plana obuka poslanika iz stava 2 ovog člana dostavlja se Odboru u januaru tekuće godine.

Odbor je dužan da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu (u daljem tekstu: izvještaj).

Skupština jednom godišnje razmatra izvještaj.

Odbor propisuje obrazac svečane izjave o prihvatanju Kodeksa od strane poslanika i vodi evidenciju o potpisanim izjavama.“

S obzirom da Odbor za ljudska prava i slobode donosi godišnji plan obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, najkasnije do 31. marta tekuće godine i da Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, shodno Poslovniku Skupštine, Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine i Planu integriteta, priprema služba Skupštine nadležna za upravljanje ljudskim resursima u saradnji sa Sekretarijatom Odbora za antikorupciju i dostavlja ga Odboru za ljudska prava i slobode u januaru tekuće godine, godišnjim Planom obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu, koji će Odbor, shodno Predlogu plana dostavljenom od strane Generalnog sekretara Skupštine Crne Gore, usvojiti na sjednici u martu 2020. godine biće utvrđen oblik obuka, pružalac i termin realizacije obuka.

Takođe, **Odbor za ljudska prava i slobode je na 45. sjednici, održanoj 29. oktobra 2019. godine** u skladu sa nadležnostima Odbora utvrđenim Etičkim kodeksom poslanika, **utvrdio obrazac Svečane izjave** koji je dostavljen predsjednicima svih poslaničkih klubova u Skupštini Crne Gore radi potpisivanja od strane poslanika. **Svečane izjave do sada je potpisao 41 poslanik.**

Tokom 2019. i u prvom kvartalu 2020. godine Odboru za ljudska prava i slobode nije dostavljena nijedna prijava za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika.

U skladu sa odredbama prethodno važećeg Etičkog kodeksa poslanika, Odbor za ljudska prava i slobode na 35. sjednici, održanoj 3. aprila 2019. razmotrio je i jednoglasno usvojio **Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2018. godinu**, koji je Odbor sačinio u skladu sa članom 14 stav 3 tada važećeg Etičkog kodeksa poslanika.

Ovim Izvještajem su predstavljene aktivnosti Odbora realizovane tokom 2018. godine. Takođe, ukazano je na nemogućnost funkcionisanja Odbora za ljudska prava i slobode u dijelu nadležnosti koja mu je bila propisana članom 14 Etičkog kodeksa poslanika (više nije na snazi) i na nedjelotvornost odredaba Kodeksa. Izvještaj je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore na dalji postupak i objavljen je na web sajtu Skupštine Crne Gore, u folderu 35. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode.

**USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA
PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM
ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ
GODIŠNJEG PLANA ODBORA**

NAPOMENA: U Izveštaju Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. i prvi kvartal 2020. godine prikazani su usvojeni Zaključci Odbora, prosljeđeni Skupštini Crne Gore, Kolegijumu Predsjednika Skupštine, resornim ministarstvima, nadležnim organima i institucijama, međunarodnim i nevladinim organizacijama.

Prikazano je sedam predloga zaključaka koje je Odbor za ljudska prava i slobode uputio Skupštini Crne Gore i sedam zaključaka koje je Odbor uputio Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima i institucijama.

1) Izveštaj o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izveštaj o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izveštaj o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori.

2. Skupština Crne Gore pozdravlja izradu Izveštaja koji pruža detaljan uvid u stanje mentalnog zdravlja djece u Crnoj Gori i posvećenost ovoj oblasti s obzirom da je zdravlje djece od ključnog značaja za njihov razvoj i društvo u cjelini.

Skupština očekuje da će se preduzimanjem koordiniranih aktivnosti i multisektorskim pristupom u realizaciji preporuka Zaštitnika doprinijeti većem razumijevanju ove problematike, otklanjanju negativnih praksi stigmatizacije i etiketiranja mentalno oboljelih lica u zajednici i unapređenju zdravstvene zaštite djece sa mentalnim oboljenjima, kao posebno ranjive grupacije.

3. Polazeći od podataka Svjetske zdravstvene organizacije koji ukazuju da oko 20% djece i adolescenata ima neki od oblika razvojnih, emocionalnih ili ponašajnih problema, od čega 3-12% mladih ima ozbiljan psihički poremećaj, a polovina svih mentalnih oboljenja se javlja do 14. godine života, o čemu preciznijih podataka za Crnu Goru nema, Skupština ukazuje na neophodnost preduzimanja blagovremenih i kontinuiranih mjera u promociji i unapređenju mentalnog zdravlja, prevenciji, ranom prepoznavanju, liječenju i rehabilitaciji poremećaja ponašanja i mentalnih poremećaja.

4. Skupština izražava zabrinutost podatkom da je skoro 55% anketirane djece izjavilo da se o svim stanjima koja ih zanimaju, a tiču se eventualnog ugrožavanja njihovog mentalnog zdravlja, informiše putem interneta, što ukazuje na nespremnost mladih da o svojim problemima razgovaraju sa odraslima. Stoga, Skupština ukazuje da bi servisi podrške, pomoći i zaštite morali biti brojniji i dostupniji svoj djeci.

5. Skupština pozdravlja aktivnosti Ministarstva zdravlja preduzete na ispunjenju preporuka Zaštitnika, o čemu svjedoči podatak da u aprilu 2019. u Klinički centar Crne Gore sa specijalizacije dolazi jedan dječji psihijatar, a tokom godine još tri.

Takođe, pozdravlja kontinuiranu edukaciju ljekara i srednjeg medicinskog osoblja u sklopu Instituta za javno zdravlje i Kliničkog centra za šta Ministarstvo zdravlja izdvaja oko pola miliona eura godišnje.

O zaštiti mentalnog zdravlja svjedoče i podaci da u vanbolničkim ustanovama u Crnoj Gori trenutno rade 22 psihijatra, 17 psihologa i šest neuropsihijatarata, u bolničkim službama 16 psihijatarata, 11 neuropsihijatarata, deset psihologa i sedam defektologa. Takođe, osam domova zdravlja ima potpuno opremljene kapacitete centara za mentalno zdravlje, u sedam postoje psihijatrijske ambulante, dok u Centar za autizam, razvojne smetnje i dječju psihijatriju pored ljekara iz Crne Gore, dolaze i ljekari iz zemalja okruženja.

6. Za pohvalu su aktivnosti Ministarstva sporta i mladih koje veliku pažnju posvećuje razvoju školskog sporta u koji su uključili 77 osnovnih i veliki broj srednjih škola, više od 2.500 djece i 150 nastavnika fizičkog vaspitanja. Uključivanjem djece u Programe nacionalnih sportskih saveza i dodjelom stipendija dodatno se doprinosi većoj zainteresovanosti djece za sport.

Skupština pozdravlja zajedničke aktivnosti Ministarstva sporta i mladih i Ministarstva prosvjete na unapređenju školske sportske infrastrukture, renoviranjem školskih sportskih sala ili izgradnjom novih što će doprinijeti da se više djece uključi u sport i razvija zdrave stilove života što je jedna od preporuka Zaštitnika.

7. Skupština očekuje da će se izgradnjom Psihijatrijske bolnice u sklopu Kliničkog centra Crne Gore, za šta je obezbijeđen dio finansijskih sredstava, stvoriti neophodni kapaciteti i za dječju psihijatriju kojom bi se stvorili uslovi za pružanje adekvatne, pravovremene i kvalitetne zdravstvene zaštite djece sa mentalnim smetnjama.

8. Skupština ukazuje na potrebu produbljivanja multisektorske saradnje, koordiniranog djelovanja i odgovornosti svih nadležnih subjekata u oblasti mentalnog zdravlja djece, za šta su ključni resori zdravlja, prosvjete i socijalne zaštite.

Skupština preporučuje da se saradnja podrži konkretnim instrumentima kroz zajedničko planiranje, budžetiranje i monitoring, što je jedna od ključnih preporuka Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

9. Skupština ohrabruje nadležne organe: Vladu Crne Gore, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo kulture i lokalne samouprave da, u skladu sa realnim mogućnostima i raspoloživim finansijskim sredstvima, preduzmu aktivnosti na realizaciji preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u cilju poboljšanja zaštite mentalnog zdravlja djece, izuzetno važnog za njihov razvoj i za cjelokupno društvo kroz uspostavljanje modela saradnje sa ustanovama sistema obrazovanja, zdravlja, socijalne i dječje zaštite, sporta i kulture na državnom i lokalnom nivou.

10. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim državnim organima, sadržanih u Izvještaju o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori, kao i realizaciju ovog Zaključka.

11. Skupština Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Vladi Crne Gore, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu sporta i mladih, Ministarstvu kulture, Zajednici opština Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori i Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, povodom razmatranja Izvještaja o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori, dana 20. juna 2019. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u "Službenom listu Crne Gore", broj 37/19 od 1. jula 2019.

2) Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu.

2. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava podrškom za realizaciju 1.442 projekta u periodu od 2008. do 2018. godine i doprinosom očuvanju i razvoju nacionalnih, etničkih, kulturnih, vjerskih i jezičkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kao i kontinuiranim realizovanjem zadate misije u promociji multikulturalnosti, multietničnosti i multikonfesionalnosti crnogorskog društva, opravdao svoje postojanje.

3. Skupština Crne Gore koja je Fondu pružala kontinuiranu podršku u realizaciji njegove misije ocjenjuje da je primjena Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama usvojenog 2017. godine, kojim se, između ostalog, omogućilo reformisanje rada Fonda u cilju sprečavanja objektivno mogućeg konflikta interesa uvođenjem dvostepenosti u odlučivanje o projektima, rezultirala kvalitetnijom raspodjelom sredstava Fonda u 2018.

Skupština Crne Gore konstatuje, takođe, da je donošenje i implementacija novog Pravilnika o načinu vrednovanja projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, a kojim su kriterijumi za raspodjelu sredstava Fonda precizno utvrđeni, imalo pozitivne implikacije na raspodjelu sredstava Fonda.

4. Postupajući po Zaključku Skupštine Crne Gore Fond je prilikom raspodjele sredstava u 2018. godini, u skladu sa jasnim kriterijumima utvrđenim Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, vodio računa o teritorijalnom principu, multinacionalnim projektima i podršci najugroženijim grupama, među kojima su Romi.

Stoga, Skupština podržava aktivnosti Fonda koji je u 2018. godini raspodijelio 273.092 eura za 34 multinacionalna projekta, što čini 36% od ukupno raspodijeljenih sredstava i predstavlja do sada najveći procenat podrške ovakvim projektima. Takođe smatra značajnom podršku sa 56.700 eura za šest projekata usmjerenih na unapređenje položaja Roma.

5. Skupština očekuje da će realizovanje 97 projekata za koje je u 2018. godini iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava opredijeljeno 755.293 eura doprinijeti stvaranju mjerljivih, novih vrijednosti u svim oblastima društvenog života značajnim za zaštitu manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

6. S tim u vezi, Skupština ukazuje na važnost monitoringa i evaluacije projekata podržanih u 2018. godini i u tom cilju jačanje kadrovskih kapaciteta i poziva Fond da o istom informiše Skupštinu u Izvještaju o radu za 2019. godinu.

7. Skupština će Zaključak dostaviti Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, broj 37/19 od 1. jula 2019.

3) Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu i odlučio da predloži Skupštini da donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018. godinu.

2. Skupština Crne Gore pozdravlja napredak u oblasti zaštite ličnih podataka ostvaren ispunjenjem svih mjera iz Akcionog plana za Poglavlje 23 u 2018. godini i konstatuje unapređenje svijesti o zaštiti ličnih podataka, što je prepoznato i u Radnom dokumentu Evropske komisije o stanju u poglavljima 23 i 24 u kojem se, po prvi put od osnivanja Agencije, potvrđuje pozitivan stav o postignutom napretku na podizanju svijesti o zaštiti ličnih podataka u Crnoj Gori.

Takođe, Skupština smatra da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama institucija pred kojom se na brz i efikasan način štite lični podaci građana što doprinosi promjeni loših praksi u obradi ličnih podataka.

3. Skupština konstatuje da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama uprkos umanjenu budžetskih sredstava u 2018. godini postigla značajne rezultate rada.

Imajući u vidu značaj realizovanih edukacija, ne samo za službenike Agencije, već i druge državne službenike i namještenike, Skupština ohrabruje Agenciju da preduzme dodatne aktivnosti na jačanju administrativnih kapaciteta i intenziviranju obuka službenika organa javne vlasti, radi upoznavanja sa standardima i međunarodnom praksom u oblasti ljudskih prava, sa fokusom na Opštu uredbu o zaštiti ličnih podataka 2016/679, koja se primjenjuje u Evropskoj uniji od 25. maja 2018.

4. Skupština očekuje da će se usvajanjem novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, usaglašenog sa Opštom uredbom o zaštiti ličnih podataka 2016/679, kao jednim od najkompleksnijih propisa usvojenih na nivou Evropske unije, u IV kvartalu 2019. godine crnogorski pravni okvir u potpunosti uskladiti sa onim koji se primjenjuje u Evropskoj uniji i stvoriti normativne pretpostavke da se građanima Crne Gore obezbijedi nivo zaštite ličnih podataka kao i građanima Evropske unije.

5. Skupština izražava zadovoljstvo realizacijom šestomjesečnog Twinning light projekta "Jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama" koji je Evropska unija finansirala sa 250.000 eura u cilju smanjenja broja slučajeva ćutanja uprave od strane prvostepenih organa i broja poništenih odluka Savjeta Agencije od strane Upravnog suda.

Takođe, Skupština ocjenjuje važnom izradu Priručnika za pomoć pri odlučivanju o zahtjevima za slobodan pristup informacijama, kao i pruženu podršku u uspostavljanju registra javnih organa prvog stepena u kojem ih je za sada oko 1.360. Posebno značajnom smatra objavu informacija i podataka prvostepenih organa na njihovim internet stranicama i Portalu otvorenih podataka data.gov.me na kome je objavljeno 55 data set-ova, a koji, u ovom trenutku, druge države nemaju.

6. Skupština konstatuje da organi vlasti u prvostepenom postupku još uvijek ograničavaju pravo na slobodan pristup informacijama, na što ukazuje podatak da je od 3.284 žalbe u kojima je Agencija odlučila u 2018. godini usvojeno 1.077, zbog čega se moraju ulagati konstantni naponi na proaktivnom objavljivanju informacija u posjedu organa vlasti kako bi se broj zahtjeva za slobodan pristup informacijama i žalbi smanjio. Zato Skupština ocjenjuje značajnim da se od 1.077 usvojenih žalbi 419 odnosilo na povredu pravila postupka, odnosno ćutanje administracije, što ukazuje na smanjenje broja slučajeva ćutanja administracije za skoro 50% u odnosu na 2017.

Skupština pozdravlja napredak u smanjenju broja poništenih odluka od strane Upravnog suda Crne Gore, koji je u 2018. godini poništio svega 16% odluka Savjeta Agencije.

7. Praćenjem realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore donesenog povodom razmatranja Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2017. godinu, Skupština uočava da je Agencija u 2018. godini postupila po tački 8 Zaključka, o čemu svjedoče podaci da je u većem obimu vršila inspekcijski nadzor nad primjenom Zakona o slobodnom pristupu informacijama u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama i što je njime obuhvatila ne samo 17 ministarstava, već i 24 druga organa vlasti.

8. Imajući u vidu još uvijek aktuelnu zloupotrebu prava na slobodan pristup informacijama koja datira od sredine 2016. godine, Skupština ocjenjuje neophodnim da se u što kraćem roku izmijeni Zakon o slobodnom pristupu informacijama kojim bi se propisale odredbe o uvođenju instituta zloupotrebe prava, produžavanje rokova odlučivanja i oslobađanje od troškova postupka na svim nivoima, kako bi se advokatima i svima koji vrše zloupotrebu ovog prava onemogućilo pribavljanje materijalnih koristi na štetu budžeta Crne Gore.

9. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.

10. Skupština će Zaključak dostaviti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu javne uprave, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, broj 37/19 od 1. jula 2019.

4) Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za”) podržao Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini sa Izvještajima o radu i finansijskom poslovanju, zajedno sa izvještajima nezavisnih revizora savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2018. godinu i odlučio da predloži Skupštini da donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini.

2. Skupština Crne Gore pozdravlja aktivnosti Vlade Crne Gore realizovane u saradnji sa Fondom za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centrom za očuvanje i razvoj kulture manjina i manjinskim savjetima koje doprinose unapređenju položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na zadovoljstvo pripadnika manjinskih naroda, ali i svih dragih građana Crne Gore, kao multietničke, multikulturalne i multikonfesionalne države.

3. Skupština izražava zadovoljstvo što su u prethodnoj godini stvoreni dobri uslovi za dalje jačanje kapaciteta navedenih institucija, ali i nevladinih organizacija koje se bave unapređenjem manjinskih prava i sloboda, za čije projekte je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava prošle godine opredijelilo više od 160.000 eura, dok je za nevladine organizacije koje se bave unapređenjem položaja romske i egipćanske populacije izdvojeno 130.000 eura.

4. Skupština pozdravlja ostvareni napredak u svim oblastima koje se tiču romske populacije, naročito u oblasti obrazovanja, čemu su doprinijele kontinuirane aktivnosti na obezbjeđivanju besplatnih kompleta udžbenika za romske i egipćanske učenike prvog, drugog i trećeg razreda osnovne škole i isplata stipendija svim srednjoškolcima romske i egipćanske populacije od 60 eura i studentima u iznosu od 150 eura mjesečno. Ohrabruje podatak da je u 2018. godini 80% učenika romske populacije koji su završili osnovnu školu, upisalo srednju i da se od ove školske godine 18 medijatora u oblasti obrazovanja finansira iz državnog budžeta. Takođe, značajne su aktivnosti realizovane na poboljšanju

zdravstvene zaštite i stambenog zbrinjavanja pripadnika romske populacije, s tim što akcenat u narednom periodu treba da bude na domicilnim Romima. Skupština sa zadovoljstvom ocjenjuje da Crna Gora po rezultatima u ovoj oblasti može da bude primjer, ne samo u regionu, nego i šire, jer je od strane Savjeta Evrope i Ujedinjenih nacija ocijenjeno da je položaj pripadnika manjinskih naroda u Crnoj Gori svakim danom bolji i da se od Crne Gore može učiti zato što, pored dobrog zakonodavnog i institucionalnog okvira, ima i dobru praksu.

5. Skupština izražava zadovoljstvo padom trenda diskriminacije po etničkoj osnovi, odnosno sve većom naklonjenošću građana Crne Gore politikama koje se tiču integracije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorsko društvo što potvrđuju i rezultati istraživanja NVO "Centar za demokratiju i ljudska prava" iz 2018. godine.

6. Skupština ocjenjuje da je u narednom periodu neophodno dodatno raditi na efikasnijem sprovođenju Ustavnih i zakonskih normi kako bi se obezbijedilo djelotvorno učešće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore i dosljedno sprovele garancije o njihovoj srazmjernoj zastupljenosti.

7. Skupština preporučuje Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Upravi za kadrove da nastave da prate zastupljenost manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i organima lokalne samouprave. Takođe, ohrabruje državne službenike i namještenike da se slobodno nacionalno izjašnjavaju radi sprovođenja Ustavnog načela o srazmjernoj zastupljenosti.

8. Skupština poziva Vladu Crne Gore da, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavi Odboru za ljudska prava i slobode Informaciju o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu kako bi se, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, Odbor upoznao sa konkretnim stanjem u ovoj oblasti.

9. Skupština ocjenjuje da je potrebno unaprijediti nadzornu ulogu Ministarstva za ljudska i manjinska prava nad radom i finansijskim poslovanjem savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i poziva Ministarstvo da isprati realizaciju preporuka upućenih manjinskim savjetima, sadržanih u Mišljenju Ministarstva o izvještajima o radu sa izvještajima o finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2018. godinu.

10. Skupština će Zaključak dostaviti Vladi Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, savjetima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 20. juna 2019. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u "Službenom listu Crne Gore", broj 37/19 od 1. jula 2019.

5) Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu

Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu i odlučio da predloži Skupštini da donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu.
2. Skupština pozdravlja visok stepen ažurnosti Zaštitnika u postupanju po pritužbama građana s obzirom da je postupak okončan u 96,62% predmeta. Za pohvalu je i povećana vidljivost Institucije, terenski rad i održavanje Dana Zaštitnika u šest opština tokom kojih je zabilježen i povećan odziv građana. Skupština konstatuje da je u 2018. institucija Zaštitnika bila posvećena razvoju odnosa koji doprinose promociji jednakosti i jačanju saradnje sa organizacijama civilnog društva, regionalnim i međunarodnim tijelima koja unapređuju, štite i promovišu ljudska prava i slobode.
3. Skupština pozdravlja napredak u ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori koji je, kao i prethodnih godina, izraženiji na području zakonodavstva. Skupština ocjenjuje da je u narednom periodu neophodno posvetiti veću pažnju prevenciji kršenja ljudskih prava, a organi i institucije zaduženi za sprovođenje zakona treba odlučnije i efikasnije da reaguju na svaki slučaj kako bi se obezbijedila puna primjena zakona i vladavina prava.
4. Skupština izražava zadovoljstvo informacijom da nadležni organi sve više prepoznaju svoj interes da saraduju sa Zaštitnikom i u toku samog ispitnog postupka otklanjaju povrede prava. Takođe, Skupština izražava uvjerenje da će subjekti kojima je Zaštitnik tokom 2018. godine uputio 235 preporuka odgovorno pristupiti njihovoj realizaciji, kao i da će sve preporuke sadržane u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu biti blagovremeno i sa dužnom pažnjom razmotrene, a nakon toga i realizovane kako bi se doprinijelo daljem unapređenju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.
5. Skupština ocjenjuje da je ostvaren određeni napredak, ali su i dalje prisutne nepravilnosti i slabosti u pogledu rada i efikasnosti javne uprave što nepovoljno utiče na ostvarivanje prava građana, na princip pravne sigurnosti i jednakost građana pred zakonom. Stoga je neophodno raditi na podizanju svijesti zaposlenih o principima dobre uprave i uspostavljanju efikasnog sistema odgovornosti u javnom sektoru, dok organi javne uprave treba da nastave sa jačanjem svojih kapaciteta i osnaže mehanizme kontrole i nadzora rada javne uprave. Takođe, potrebno je pojednostaviti i ubrzati proces modernizacije, depolitizacije i optimizacije javne uprave, kako bi služila kao servis građana.
6. Iako je stvaren određeni napredak u oblasti prava djeteta, Skupština konstatuje da i dalje ima problema u ostvarivanju dječjih prava koji se ogledaju u neadekvatnoj implementaciji strateških dokumenata, nedostatku kvalitetne evaluacije postignutog, izostanku međusektorske saradnje i dosljednoj primjeni pojedinih zakonskih rješenja koja dovode do uskraćivanja dječjih prava.
Imajući u vidu važnost zaštite prava djeteta, ocjenu datu u posljednjem Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori, kao i veliki broj veoma kvalitetnih preporuka koje je Zaštitnik dao u cilju unapređenja stanja u oblasti prava djeteta i mladih (u 2018. godini pored 117 preporuka datih u 32 predmeta, Zaštitnik je dao i 15 opštih preporuka po pojedinim podoblastima i podsjetio na opšte preporuke date u 2017. godini kada ih je bilo 61) i polazeći od toga da se ne može sa sigurnošću utvrditi da li Zaštitnik podsjeća na sve ili pojedine preporuke date u prethodnoj godini, Skupština ocjenjuje da je neophodno da Zaštitnik utvrdi jasan mehanizam praćenja datih preporuka u oblasti prava djeteta sa povratnim informacijama o njihovoj ispunjenosti i na taj način izvještava Skupštinu Crne Gore.
7. Skupština smatra važnim što je u 2018. godini u Sektoru za zaštitu od diskriminacije ispraćen stepen realizacije preporuka datih u 2017. godini, o čemu su dati precizni podaci u Izvještaju za 2018. godinu- što zaslužuje sve pohvale.
Skupština konstatuje poboljšanje rada institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u Sektoru za zaštitu od diskriminacije, što je u Izvještaju o Crnoj Gori za 2019. godinu prepoznala i Evropska komisija.

8. Imajući u vidu da i pored precizne zakonske obaveze utvrđene članom 33 Zakona o zabrani diskriminacije, Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015, 2016. i 2017. godinu, brojnih apela i sugestija Odbora za ljudska prava i slobode i konstatacija Zaštitnika, još uvijek nije uspostavljena odgovarajuća evidencija o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama u vezi sa diskriminacijom, neophodno je da nadležni organi definisani Zakonom dosljedno primijene navedenu zakonsku odredbu i da se pronađe model-mehanizam za uspostavljanje i vođenje "zbirne" evidencije na Zakonom propisan način.

Ovo je naročito važno i radi praćenja stanja navedene oblasti, kao i definisanja preciznih preporuka koje bi sa nivoa Institucije Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije, upućivao nadležnim organima na osnovu posebne evidencije o svim podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama u vezi sa diskriminacijom u nadležnosti sudova, državnih tužilaštava, organa za prekršaje, organa uprave nadležnog za policijske poslove i inspeksijskih organa, a koji su, takođe, zakonski dužni da vode posebne evidencije.

9. S obzirom da je i dalje prisutno nedovoljno prepoznavanje i procesuiranje slučajeva diskriminacije, na šta ukazuje i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, neophodno je da Zaštitnik, u saradnji sa nadležnim subjektima, prvenstveno Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, uloži dodatne napore na promociji zakonodavnog okvira kojim je regulisana oblast antidiskriminacije u cilju približavanja ove oblasti kako građanima, tako i nadležnim organima koji postupaju u slučajevima koji se tiču diskriminacije.

10. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.

11. Skupština će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu pravde, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine donijela je Zaključak i isti je objavljen u "Službenom listu Crne Gore", broj 47/19 od 12. avgusta 2019.

6) Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu

Odbor je jednoglasno (šest glasova „za“) podržao Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu i odlučio da predloži Skupštini da donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu.

2. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene: Upravi policije, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Domu starih "Grabovac" u Risnu, Ministarstvu zdravlja i Kliničkom centru Crne Gore nakon redovnih obilazaka organizacionih jedinica Uprave policije: centara bezbjednosti Budva, Bar, Podgorica, odjeljenja bezbjednosti Cetinje, Mojkovac, Kolašin, Kotor, graničnih prelaza "Ranče"- Pljevlja, "Dobrakovo"- Bijelo Polje i "Kula"- Rožaje, Klinike za psihijatriju Kliničkog centra Crne Gore i JU Dom starih "Grabovac"

3. Skupština pozdravlja prikazivanje stepena ispunjenosti preporuka Zaštitnika sadržanih u prethodnim godišnjim izvještajima Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, što Skupštini i nadležnom Odboru za ljudska prava i slobode omogućava da, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, prate stanje u ovoj oblasti.

S obzirom da je Zaštitnik obavijestio da još uvijek postoji jedan broj neispunjenih preporuka iz prethodnih godina, Skupština poziva sve nadležne subjekte da intenziviraju aktivnosti i ulože dodatne napore u njihovoj implementaciji.

4. Skupština pohvaljuje nastavak profesionalne saradnje i partnerskog odnosa Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nadležnih institucija u oblasti zaštite prava lica lišenih slobode i kontinuirane aktivnosti na zaštiti prava i unapređenju uslova u kojima borave ova lica, što doprinosi konstantnom poboljšanju njihovog položaja. Na poboljšanje stanja može da ukaže i pad broja pritužbi lica lišenih slobode na rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija sa 145 u 2017. na 97 u 2018. godini, kao i samo deset pritužbi na rad zdravstvene službe Uprave za izvršenje krivičnih sankcija.

5. Skupština pozdravlja posvećenost Uprave za izvršenje krivičnih sankcija ispunjenju preporuka Nacionalnog preventivnog mehanizma i donošenje Akcionog plana za 2019. godinu u cilju njihove realizacije. Skupština konstatuje da je ispunjena preporuka NPM-a da se u Zatvoru u Bijelom Polju organizuju programi neformalnog obrazovanja i radionice sa zatvorenicima radi unapređenja socijalnih kompetencija i drugih vještina zatvorenika.

Takođe, Skupština pozdravlja posvećenost Uprave policije ispunjenju preporuka iz Izvještaja Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori, realizovanoj od 9. do 16. oktobra 2017. godine, o čemu svjedoči donošenje Instrukcije o sprovođenju preporuka iz Izvještaja CPT-a sa Planom aktivnosti koji su upućeni na postupanje svim organizacionim jedinicama, uz obavezu detaljnog izvještavanja o realizovanim mjerama za svaki mjesec, počev od maja 2019.

6. Skupština pozdravlja aktivnosti Zaštitnika na praćenju realizacije deset preporuka sadržanih u Izvještaju o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, čime je Zaštitnik utvrdio da je jedna preporuka ispunjena, šest djelimično i tri nijesu ispunjene.

Polazeći od informacija Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, Skupština konstatuje da ova Uprava preduzima kontinuirane aktivnosti na ispunjenju svih preporuka, ali se suočava i sa određenim problemima.

I pored toga što je tokom prošle godine na neodređeno vrijeme zaposleno 30 službenika, od kojih su 22 službenika obezbjeđenja, usled prekida radnog odnosa za pojedine službenike po raznim osnovama i značajnog broja zaposlenih na bolovanju, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija ima problem nedovoljnog broja svih službenika, a ne samo službenika obezbjeđenja, što utiče i na ukupan rezultat rada. Preporuka koja se odnosi na kontinuirane zdravstvene preglede službenika nije realizovana jer nijesu dobili potrebna finansijska sredstva. Obezbjedivanje psihosocijalne podrške zaposlenima je evidentirano kao djelimično ispunjeno, jer službenici nijesu pokazali dovoljnu zainteresovanost za ovaj vid podrške. Sva samostalna osmatračka mjesta adekvatno su opremljena, postepeno se preduzimaju aktivnosti na opremanju kancelarija, a u nove uniforme prošle godine je uloženo 30.000 eura, dok je ove godine obezbijedeno 71.000 eura. Obezbijedene su posebne prostorije sa potrebnim mobilijarom za dnevni odmor službenika. Takođe, preduzimaju se aktivnosti da se službenicima za tretman obezbijede prostorije za rad sa zatvorenicima, s tim što je sa građevinskog aspekta, u nekoliko slučajeva to teže zadovoljiti i tada koriste kancelarije službe obezbjeđenja. Nabavkom tehničke opreme i adekvatnog video nadzora pomažu službenicima obezbjeđenja u vršenju njihovog posla.

7. Skupština ocjenjuje važnim aktivnosti koje Ministarstvo unutrašnjih poslova ulaže na otklanjanju uočenih nedostataka i realizaciji preporuka NPM-a, posebno u dijelu edukacije policijskih službenika i obezbjeđivanju materijalnih uslova za boravak pritvorenih lica i uslova za rad i postupanje policije.

S tim u vezi, Skupština konstatuje da je:

- nabavljena nova ljetnja uniforma, nova balistička oprema sa jasnim i vidljivim identifikacionim oznakama, nova oprema za policiju specijalne namjene, vozila za potrebe interventne policije i policije opšte nadležnosti;
- obezbijedena nova zgrada za Sektor granične policije- Sjever gdje je uloženo oko 600.000 eura i očekuje se izgradnja objekata za potrebe granične policije u Pljevljima i Rožajama gdje će prostorije biti u skladu sa preporukama i standardima CPT-a;
- prošle godine izvršena rekonstrukcija pritvorske jedinice u CB Berane i OB Kotor i Ulcinj;
- u okviru Biroa za zdravstvenu zaštitu MUP-a prošle godine sistematizovana posebna služba koja pruža usluge policijskim službenicima i drugim zaposlenim koji su u obavljanju policijskih poslova učestvovali u traumatskom događaju ili drugoj visokostresnoj situaciji;
- u okviru realizacije mjera iz Šengenskog akcionog plana predviđena rekonstrukcija graničnih prelaza: "Šćepan Polje", "Ranče" i "Vračenovici" u kojima će u skladu sa CPT standardima biti izgrađene prostorije za zadržavanje lica (vrijednost ovih radova je oko pet miliona eura);

- donošenje Pravilnika o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode, usklađenog sa standardima CPT-a planirano nakon donošenja novog zakona o unutrašnjim poslovima, čiji Nacrt je trenutno na javnoj raspravi i njime će u potpunosti biti reformisan sistem zapošljavanja, obuke i stručnog usavršavanja policijskih službenika, kao i nadzorni mehanizam nad radom Uprave policije i

- MUP najavio da će raditi na jačanju kadrovskih i materijalnih kapaciteta unutrašnje kontrole i Direktorata za poslove nadzora, kao i na podizanju svijesti, bezbjednosne i policijske kulture i edukaciji policijskih službenika o poštovanju ljudskih prava.

8. Skupštinu ohrabruje činjenica da nakon obavljenog razgovora NPM tima sa zadržanim licima zatečenim prilikom obilazaka centara/odjeljenja bezbjednosti i graničnih prelaza na postupanje policijskih službenika nije upućena nijedna primjedba.

Skupština podsjeća da je trend značajnog smanjenja primjera nezakonitog i nehumanog postupanja policijskih službenika usljed proaktivnog djelovanja organa vlasti konstatovan i u Izvještaju CPT-a, gdje je navedeno da je broj žalbi na zlostavljanje od strane policijskih službenika, konstatovanih tokom posjete 2017. godine, bio manji nego u 2013.

S druge strane, Skupština konstatuje da se nerealizovane preporuke NPM-a iz prethodnih godina tiču prilagođavanja prostorija za zadržavanje CPT standardima, obezbjeđivanja pokrivenosti video nadzorom svih prilaza tim prostorijama, kao i drugih materijalnih i tehničko-higijenskih uslova koje Uprava policije nije uspjela realizovati iz objektivnih razloga finansijske prirode i zbog nenadležnosti, odnosno reorganizacije sistema državne uprave koja je obilježila proteklu godinu.

Stoga, Skupština poziva Upravu policije da, u skladu sa realnim mogućnostima, preduzme aktivnosti na realizaciji neispunjenih preporuka iz prethodnih godina koje se odnose na centre bezbjednosti: Budva, Bar, Podgorica, Herceg Novi i Nikšić i odjeljenja bezbjednosti: Cetinje, Mojkovac, Kolašin, Kotor, Plav i Rožaje.

9. Skupština pozdravlja namjeru Uprave policije da nadležnim organima - Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi za imovinu uputi inicijativu kako bi se sredstva potrebna za izgradnju novih prostorija za zadržavanje i adaptaciju drugih infrastrukturnih mreža i objekata koje koriste lica lišena slobode predvidjela budžetom za narednu godinu. Takođe, važnim cijeni ulaganje napora na obezbjeđivanju adekvatnih prostorija i uslova za rad policijskih službenika, kao i redovne analize postupanja i primjene sredstava prinude.

Skupština konstatuje da su poboljšanja prakse očigledna što se prepoznaje i u nalazima delegacije CPT-a gdje se ukazuje na opšte poboljšanje u postupanju prema zadržanim licima, kao i u konstataciji Evropske komisije u Izvještaju za 2019. godinu da Crna Gora nastavlja da sprovodi preporuke CPT-a, uz afirmaciju rada NPM-a.

10. Iako su u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Kotoru preduzete određene aktivnosti na poboljšanju stanja, među kojima su: zapošljavanje dodatnog medicinskog osoblja, ugradnja klima uređaja, priprema instalacije centralnog grijanja, rekonstrukcija pojedinih soba i mokrih čvorova radi poboljšanja higijenskih uslova i smanjenja vlage, Skupština ocjenjuje da je stanje u ovoj Bolnici i dalje nezadovoljavajuće, jer su ukupni životni uslovi loši zbog manjka medicinskog osoblja, vrlo loših materijalnih uslova i prenatrpanosti.

Skupština izražava zabrinutost zbog nepoštovanja važnih preporuka koje Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore godinama unazad upućuje Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu pravde i Specijalnoj bolnici za psihijatriju.

Cijeneći da je za rješavanje ovog problema ključna saradnja Ministarstva zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja i lokalnih samouprava, Skupština ih još jednom poziva da bez daljeg odlaganja preduzmu konkretne aktivnosti na rješavanju višegodišnjih problema.

11. Skupština Crne Gore zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu i preostale nerealizovane preporuke iz prethodnih godišnjih izvještaja.

12. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim državnim organima, sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.

13. Skupština Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Upravi policije, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Skupštine CG u PSSE i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u "Službenom listu Crne Gore", broj 47/19 od 12. avgust 2019.

- 7) Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović na temu "Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na: - Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/17"**

Odbor za ljudska prava i slobode na 48. sjednici, održanoj 11. decembra 2019. godine, u skladu sa Planom aktivnosti za 2019. godinu, održao je Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović. Tema Kontrolnog saslušanja, organizovanog povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, bila je „Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u "Službenom listu CG", broj 37/17“.

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) odlučio da podnese Izvještaj i predloži Skupštini da saglasno članu 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Skupština Crne Gore ocjenjuje da kontinuirane i koordinirane aktivnosti nadležnih državnih organa, realizovane u saradnji sa međunarodnim i nevladinim organizacijama, doprinose unapređenju položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

Smatra značajnim što je od 38 mjera, odnosno 61 aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2017. i 2018, realizovano 46 aktivnosti, jedna djelimično, dok 14 aktivnosti nije realizovano. Takođe, Skupština pozdravlja aktivnosti koje je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava preduzelo tokom 2019. godine u cilju edukacije predstavnika lokalnih samouprava o zabrani diskriminacije, kojima je obuhvaćeno 140 predstavnika lokalnih samouprava i drugih organa koji djeluju na teritoriji opština.

2. Skupština izražava zadovoljstvo što se u Crnoj Gori konstantno promoviše i razvija novi odnos prema osobama sa invaliditetom putem visokog uvažavanja, podizanja svijesti o njihovim mogućnostima i sposobnostima, ali i o problemima koji se mogu riješiti samo udruženim snagama. Takođe, Skupština ocjenjuje da je podrškom države licima sa invaliditetom, implementacijom zakonskih i strateških akata i različitim vidovima kontinuirane saradnje ostvaren napredak u ovoj oblasti.

Pa i pored toga, Skupština uočava da se lica sa invaliditetom i dalje suočavaju sa problemima za čije uspješno rješavanje su neophodni dodatni sinhronizovani napori na implementaciji zakona i strateških dokumenata.

3. Imajući u vidu važnost finansijske podrške države za unapređenje položaja lica sa invaliditetom, Skupština pozdravlja doprinos Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva saobraćaja i pomorstva koji su putem tri javna konkursa u 2018. godini za projekte nevladinih organizacija u oblasti

zaštite lica sa invaliditetom raspodijelili 850904 eura, odnosno 942544 eura u 2019, što svjedoči o rastu sredstava koja se iz državnog budžeta opredjeljuju za programe i projekte u oblasti zaštite lica sa invaliditetom.

4. Skupština pozdravlja donošenje i implementaciju nove Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, shodno Zaključku Skupštine Crne Gore, čijim članom 16 je propisano da je ministarstvo prilikom sprovođenja javne rasprave organizovanjem okruglih stolova, tribina i prezentacija dužno da vodi računa da prostorije u kojima se organizuje javna rasprava budu pristupačne licima sa invaliditetom.

Takođe, važnom smatra odredbu kojom je propisano da će ministarstvo omogućiti da se javna rasprava sprovede uz upotrebu gestovnog govora, odnosno da tekst nacrtu zakona ili strategije bude dostupan u audio-tonskom zapisu ili na Brajevom pismu ukoliko se tekst nacrtu zakona, odnosno strategije koja je predmet javne rasprave neposredno odnosi na prava, obaveze i pravne interese lica sa poremećajima sluha ili govora, odnosno lica sa oštećenim vidom.

5. Skupština Crne Gore izražava zadovoljstvo napretkom ostvarenim u poboljšanju prava djece i adolescenata sa smetnjama u razvoju, budući da se broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju u periodu od 2008. do 2018. povećao za više od deset puta. Takođe, za pohvalu je dobra pokrivenost teritorije Crne Gore uslugama 14 dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.

6. Međutim, Skupština ocjenjuje da su djeca sa smetnjama u razvoju i dalje među najmarginalizovanijim i socijalno isključenijim grupama u Crnoj Gori. Skupština je saglasna sa potrebom formiranja nacionalne baze podataka o djeci sa smetnjama u razvoju, unapređenja sistema prikupljanja i analize podataka i neophodnošću bolje međusektorske koordinacije kako bi se djeci sa smetnjama u razvoju pružila integrisana podrška tokom cijelog životnog ciklusa, što je sugestija Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, koje je, takodje ukazalo da u Crnoj Gori dijete sa smetnjama u razvoju prolazi niz procedura i sastanaka sa stručnjacima i komisijama kako bi steklo pravo na materijalna davanja i usluge, zbog čega je potrebno izbjeći uskraćivanja određenih prava djece sa smetnjama u razvoju, davanje sukobljenih preporuka i dupliranje usluga.

Stoga, Skupština poziva nadležne organe da preduzmu aktivnosti na implementaciji preporuka UNICEF-a koje se odnose na unapređenje sistema finansiranja usluga za djecu sa smetnjama u razvoju, poboljšanje integrisanog pristupa ranom razvoju i ranom obrazovanju djece, kontinuirano ulaganje u unapređenje međusektorske saradnje i mehanizama kofinansiranja i razvoj većeg broja usluga za podršku djeci i porodici na lokalnom nivou.

7. Skupština pozdravlja odluku Odbora za ljudska prava i slobode da kroz projekat Vestminsterske fondacije za demokratiju koji se realizuje od aprila 2019. do novembra 2021. godine u cilju regionalne saradnje i umrežavanja odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost iz šest zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Republika Kosovo, Republika Srbija i Republika Sjeverna Makedonija) izvrši post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na implementaciju člana 21 ovog Zakona koji se tiče diskriminacije u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja.

Skupština je uvjerena da će rezultati post-zakonodavnog nadzora za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom koji se očekuju u drugom kvartalu 2020. godine, doprinijeti kvalitetnoj analizi implementacije ovog Zakona i sagledavanju mjera neophodnih za dodatno unapređenje zakonske regulative radi zaštite prava ove ranjive populacije.

8. Imajući u vidu da je Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, Vlada utvrdila da je od 59 analiziranih zakona potrebno usaglasiti 34, a da je za tri godine usklađeno samo devet zakona: Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o parničnom postupku, djelimično Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju i Zakon o zaštiti potrošača, Skupština ocjenjuje da je neophodno ubrzati ovaj postupak, posebno u usklađivanju propisa u oblasti saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite.

9. S obzirom da je u dosadašnjoj implementaciji Zakona o nevladinim organizacijama najviše otvorenih pitanja bilo u vezi sa radom i kredibilitetom nezavisnih procjenjivača i da se o unapređenju zakonskih normi u cilju stvaranja mogućnosti za dobijanje što kvalitetnijih i nezavisnijih procjenjivača diskutovalo na sjednici Savjeta za reformu javne uprave kojoj su prisustvovali predstavnici Evropske komisije, Skupština Crne Gore smatra da treba pažljivo razmotriti potrebu izmjena Zakona o nevladinim organizacijama.

10. Imajući u vidu primjedbe na raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom i različita mišljenja o tome da li sredstva treba dodjeljivati svim nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom ili samo onim koje se direktno bave licima sa invaliditetom i zapošljavaju ih, Skupština predlaže resornom Ministarstvu da na osnovu uporednih iskustava država Evropske unije i država iz regiona pažljivo razmotri eventualnu potrebu izmjene Zakona u ovoj oblasti,

a sve u cilju stvaranja uslova da se sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom raspodjeljuju u najboljem interesu osoba sa invaliditetom.

11. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, koji će u skladu sa planom aktivnosti Odbora za 2020. godinu ponovo organizovati kontrolno saslušanje na ovu temu, ispratiti realizaciju Zaključka Skupštine donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15.

Izveštaj o Kontrolnom saslušanju ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke i ministarke javne uprave Suzane Pribilović na temu “Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na: - Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 35/15 i Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, objavljenog u “Službenom listu CG”, broj 37/17“ nije razmatran od strane Skupštine Crne Gore.

8) Zaključak Odbora za ljudska prava i slobode sa 41. sjednice Odbora, održane 23. jula 2019. godine, povodom razmatranja Informacije sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa počasnim konzulom Crne Gore u Izraelu Rinotom Nimrodom i predstavnikom OrCam kompanije za Evropu Doronom Sagijem, održanog u Podgorici 22. jula 2019.

Povodom razmatranja navedene Informacije, Odbor za ljudska prava i slobode jednoglasno je donio

ZAKLJUČAK

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore preporučuje nadležnim institucijama: Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu nauke, Ministarstvu kulture, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu finansija, Fondu za zdravstveno osiguranje, Agenciji za lijekove i medicinska sredstva, Zavodu za zapošljavanje Crne Gore da u skladu sa njihovim nadležnostima:

- preduzmu aktivnosti koje se odnose na normativno regulisanje administrativnih procedura koje bi doprinjele registraciji ovog uređaja u Crnoj Gori kao medicinskog pomagala,

- u pripremi predloga budžeta za 2020. godinu, u okviru njihovih resora i u skladu sa politikama koje sprovode, identifikuju sredstva potrebna za nabavku ovog aparata prioritarnim ciljnim grupama, a da sa takvom praksom nastave i u narednom petogodišnjem periodu kako bi se uz pomoć države ovaj uređaj obezbijedio što većem broju lica, crnogorskih osiguranika,

- svi poslanici u Skupštini Crne Gore prilikom razmatranja predloga zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu pokažu solidarnost i odgovornost prema osobama sa oštećenjem vida i doprinesu obezbjeđivanju sredstava za nabavku najsavremenijeg aparata koji će olakšati život ovim licima i njihovim porodicama i

- NVO „Savez slijepih Crne Gore“ dostavi statističke podatke o broju slijepih i slabovidnih lica u Crnoj Gori koji bi poslužili kao polazna osnova za definisanje konkretnih politika u ovoj oblasti, jer je izvršni direktor Saveza iskazao spremnost da kao partner doprinese realizaciji planiranog programa pomoći slijepim i slabovidnim licima.

9) Konsultativno saslušanje državne sekretarke u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukice Jelić, generalnog direktora Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Gorana Kuševije i direktora Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Draga Spaića na temu “Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori”

Na 43. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode održano je Konsultativno saslušanje državne sekretarke u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukice Jelić, generalnog direktora Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Gorana Kuševije i direktora Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Draga Spaića.

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da država Crna Gora preduzima kvalitetne i kontinuirane aktivnosti u cilju adekvatnije zaštite djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju, njihove socijalizacije i integracije u zajednicu na principima jednakih mogućnosti. Takođe, u skladu sa njihovim sposobnostima, kroz sistem socijalne i dječje zaštite, sprovode se aktivnosti na razvoju usluga i pružanju socijalno-psihološke podrške.

O posvećenosti države i partnera iz međunarodne zajednice i relevantnih nevladinih organizacija poboljšanju položaja djece sa smetnjama u razvoju i osoba sa invaliditetom svjedoči i djelovanje 13 dnevnih centara koji su veoma pozitivan servis i korisna usluga koja je olakšala živote djece sa smetnjama u razvoju i njihovih porodica i uticala na smanjenje broja ove djece u okviru institucionalne zaštite, što zaslužuje pohvale.

2. Odbor za ljudska prava i slobode smatra neophodnim uspostavljanje registra osoba sa invaliditetom i što skorije definisanje odgovornog nosioca ove aktivnosti, što je neophodno za pravilno kreiranje politika usmjerenih na unapređenje položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

3. Odbor za ljudska prava i slobode zaključuje da se dnevni centri moraju bolje uvezati sa sistemom inkluzivnog obrazovanja i moraju se posmatrati kao podrška, a ne alternativa inkluzivnom obrazovanju, jer shodno međunarodnim standardima, svako dijete ima pravo da pohađa redovan sistem obrazovanja.

Stoga je neophodno intenzivirati saradnju između Ministarstva prosvjete i Ministarstva rada i socijalnog staranja kako bi se jasno definisali standardi rada i proces finansiranja dnevnih centara u cilju njihove veće podrške inkluzivnom obrazovanju, kao i da bi se shvatio i redefinisao njihov mandat i misija u smislu podrške inkluzivnom obrazovanju. S tim u vezi, dnevni centri treba tješnje da saraduju sa postojećim resursnim centrima za inkluzivno obrazovanje.

4. Odbor ocjenjuje postojeći način rada dnevnih centara limitirajućim u smislu broja djece koja pohađaju centre i aktivnosti koje se sprovode u njima, jer ove ustanove imaju kapaciteta za mnogo veći obuhvat djece, kao i širenje lepeze aktivnosti koje bi mogli pružiti. Iako većina dnevnih centara radi do 15 sati, prostor i postojeća oprema u centrima, uz adekvatnu organizaciju, mogu biti korišćeni i u popodnevnom satima, kao i tokom vikenda, kako bi što više lica na opštinskom nivou bilo obuhvaćeno različitim uslugama.

Odbor smatra da se ove aktivnosti mogu ostvariti i tješnjom saradnjom sa nevladinim organizacijama koje mogu biti od velike pomoći.

Kako svaki dnevni centar posjeduje vozilo, mobilna funkcija dnevnih centara bi se mogla povećati pružanjem podrške djeci koja nijesu u mogućnosti da dođu u dnevni centar, čime bi se povećao obuhvat.

Stoga, Odbor zaključuje da se obuhvat djece, opseg i kvalitet rada dnevnih centara moraju unaprijediti.

5. S aspekta poštovanja relevantnih međunarodnih standarda, postojeća situacija koja podrazumijeva postojanje dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju u kojoj dijete od četiri godine boravi i prima uslugu u prostoru u kome boravi i prima uslugu mlado lice od 25 godina, na što je ukazala predstavnic UNICEF-a, je neprihvatljiva.

Odbor poziva Vladu Crne Gore da uloži napore i razvije posebne usluge za mlade sa invaliditetom kako bi se postojeće stanje izbjeglo jer nosi brojne rizike.

Odbor podsjeća da je ovu preporuku Crnoj Gori uputio i Komitet UN za prava djeteta u Zaključnim zapažanjima iz juna 2018.

6. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da treba revidirati postojeće standarde kojim je definisan rad dnevnih centara i omogućena ova neprihvatljiva praksa pružanja usluga za djecu do 18 godina i mlade starije od 18 godina u istom prostoru, jer utiče na kvalitet rada dnevnih centara.

7. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da je Vlada Crne Gore posvećena nastavku i intenziviranju procesa deinstitucionalizacije za svu djecu.

Imajući u vidu da se broj djece sa smetnjama u razvoju na institucionalnoj zaštiti tokom godina povećavao, Odbor ocjenjuje da proces razvoja specijalizovanih usluga za djecu sa smetnjama u razvoju, uključujući specijalizovano hraniteljstvo i predah hraniteljstvo, kao i male kućne zajednice, treba da predstavlja prioritet Vlade Crne Gore, jednako kao i proces inkluzivnog obrazovanja.

Odbor podsjeća da je ova preporuka upućena Crnoj Gori i od strane Komiteta UN za prava djeteta.

8. Odbor za ljudska prava i slobode poziva Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za socijalnu i dječju zaštitu da u narednoj godini urade detaljnu evaluaciju rada dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori i u cilju kontinuiranog praćenja stanja u ovoj oblasti, u okviru kontrolne i nadzorne uloge Skupštine, pripremljeni Izvještaj, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostave Odboru za ljudska prava i slobode.

9. Tokom 2020. godine, shodno Zaključku, Odbor za ljudska prava i slobode će u skladu sa planom aktivnosti organizovati kontrolno saslušanje predstavnika relevantnih institucija u cilju praćenja realizacije Zaključaka sa Konsultativnog saslušanja na temu „Rad dnevnih centara za djecu sa

smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori“ i Preporuka iz Analize intersektorske podrške različitih sistema djeci sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, koju su pripremile ekspertkinje angažovane od strane UNICEF-a.

10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Vladi Crne Gore, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Zavodu za socijalnu i dječju zaštitu, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju “Naša inicijativa” i NVO “Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore”, na upoznavanje.

10) Izvještaj „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“

Povodom razmatranja Izvještaja „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“ Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Polazeći od prilično zabrinjavajućih ključnih nalaza istraživanja kojim je obuhvaćeno 1.000 ispitanika (342 ispitanika iz 37 osnovnih i 658 ispitanika iz 25 srednjih škola) i neophodnosti preduzimanja aktivnosti na rješavanju identifikovanih problema, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore podržava Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene: Vladi Crne Gore, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu sporta i mladih, Ministarstvu kulture i lokalnim samoupravama.

Odbor cijeni da su nadležni organi dužni da sa posebnom pažnjom preduzmu aktivnosti na realizaciji datih Preporuka, a sve u najboljem interesu djeteta.

2. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da posebnu pažnju treba posvetiti djeci uzrasta od šestog razreda osnovne do drugog razreda srednje škole, jer je u pogledu korišćenja psiho-aktivnih supstanci to najrizičniji period njihovog odrastanja. U tom smislu neophodan je multisektorski pristup i koordinirana saradnja ustanova obrazovanja, zdravstvene, socijalne i dječje zaštite, sporta i kulture na lokalnom nivou u cilju sprovođenja preventivnih programa.

3. Imajući u vidu da su roditelji još uvijek nedovoljno informisani o problemima sa kojima se suočavaju njihova djeca, posebno kad su u pitanju bolesti zavisnosti, Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da nadležne institucije treba da usmjere aktivnosti na osnivanje i adekvatno funkcionisanje savjetovališta za roditelje, a posebno za roditelje zavisnika kako bi im pomogli da steknu znanja o najboljem pristupu prema problematičnoj djeci i liječenju bolesti zavisnosti.

4. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da je u narednom periodu potrebno ojačati mjere za rješavanje problema upotrebe alkohola i droga od strane djece i adolescenata, uključujući programe podizanja svijesti, primjenu propisa o prodaji alkohola i programe prevencije i rehabilitacije, što je sugerisano i u Zaključnim zapažanjima Komiteta UN o pravima djeteta, upućenim Crnoj Gori u junu 2018. godine.

5. U 2020. godini, u skladu sa planom aktivnosti, a u okviru kontrolne i nadzorne uloge, Odbor za ljudska prava i slobode organizovaće kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija zaduženih za realizaciju Preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, sadržanih u Izvještaju „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“.

6. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će Zaključak dostaviti Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, na upoznavanje i Vladi Crne Gore, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu sporta i mladih, Ministarstvu kulture i Zajednici opština Crne Gore, na dalji postupak.

11) Izvještaj o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2018. godinu

Povodom razmatranja Izvještaja o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2018. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova “za”) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo zbog porasta svijesti građana Crne Gore o pravima koje štiti Evropska konvencija o ljudskim pravima, o čemu svjedoči rast broja predmeta protiv Crne Gore pred Evropskim sudom u poslednje četiri godine, koji nije rezultat većeg kršenja ljudskih prava, već svijesti građana Crne Gore i povjerenja u rad ove međunarodne institucije.

2. Odbor ocjenjuje važnim što je 2015. godine pred Evropskim sudom za ljudska prava dokazano da je ustavna žalba djelotvorno pravno sredstvo za zaštitu prava građana Crne Gore.

3. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja činjenicu da Crna Gora nema nijedan predmet pod pojačanim nadzorom pred Komitetom ministara zbog čega se na svim sastancima Komiteta ministara ističe kao primjer države koja poštuje demokratske standarde koje je Evropski sud utvrdio.

Ohrabruje informacija da je Crna Gora na visokoj poziciji u izvršavanju presuda Evropskog suda za ljudska prava, jer detaljno poštuje naloge Evropskog suda koji se odnose na opšte i posebne mjere.

U vezi sa materijalnim aspektom izvršenja presuda u kojima je utvrđena povreda i odluka Evropskog suda, donijetih po prijateljskim poravnanjima u kojima je dosuđena pravična naknada u 2018. godini, iz Budžeta Crne Gore isplaćeno je svega 114.000 eura, dok je u prethodnoj godini bilo oko 300.000 eura.

4. Odbor za ljudska prava i slobode ohrabruje nadležne organe da preduzmu aktivnosti na realizaciji Preporuka Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava i Zaključaka Vlade Crne Gore, usvojenih povodom razmatranja Izvještaja o radu Kancelarije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu za 2018. godinu, kojima se:

1) zadužuje Ministarstvo javne uprave-Uprava za kadrove da nastavi sa realizacijom posebnog programa edukacije o standardima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, za sve zaposlene koji obavljaju poslove visokog rukovodnog kadra u organima državne uprave i ovlašćena

službena lica koja vode upravni postupak i donose rješenja, čije odluke mogu biti predmet sudskog postupka pred Upravnim sudom Crne Gore, kako bi se preduprijedilo kršenje prava na „suđenje u razumnom roku“ u upravnom postupku i time postigao krajnji cilj, sticanje osnovnih znanja i vještina koje su potrebne državnim službenicima za vođenje i odlučivanje u upravnim postupcima.

2) preporučuje Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore, imajući u vidu stav Komiteta ministara Savjeta Evrope, da u okviru svoje nadležnosti posebnu pažnju usmjeri izvršavanju presuda Evropskog suda za ljudska prava u kojima je utvrđena povreda člana 2 (pravo na život) i člana 3 (zabrana mučenja)

Konvencije, s obzirom na obavezu državnog tužilaštva da po službenoj dužnosti po pravosnažnosti donijete presude Evropskog suda za ljudska prava sprovede efikasnu istragu i preduzme sve neophodne korake kako bi se istraga okončala.

3) preporučuje Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu da, cijeneći do sada postignute rezultate na unapređenju efektivne primjene standarda iz sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava na nacionalnom nivou, nastavi sa edukacijom sudija i tužilaca o „katalogu konvencijskih prava“ u funkciji njihovog profesionalnog osposobljavanja za jasnu i pravilnu primjenu konvencijskog prava.

4) preporučuje Sudskom savjetu da nastavi sa unapređenjem modela za što brže rješavanje „starih predmeta“ koji se nalaze u radu sudova kako bi se, tim povodom, smanjio broj podnijetih novih predstavlki po osnovu pritužbi na dužinu trajanja postupaka pred domaćim sudovima i da nastavi na radu u cilju podizanja nivoa posvećenosti i odgovornosti sudija o značaju rješavanja sudskih postupaka u razumnom roku i upoznavanju s praksom Evropskog suda za ljudska prava.

5) preporučuje Ustavnom sudu Crne Gore da razmotri mogućnost pronalazjenja adekvatnih mjera za sprječavanje prekomjernog trajanja postupaka po ustavnim žalbama i da započne ustavnosudski dijalog sa relevantnim institucijama sistema u cilju unapređenja domaćeg sistema zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda.

5. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Zastupniku Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Ministarstvu pravde, Delegaciji Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, na upoznavanje i Ministarstvu javne uprave, Upravi za kadrove, Ustavnom sudu, Vrhovnom državnom tužilaštvu, Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu i Sudskom savjetu, na postupanje.

12) Strategija manjinske politike 2019-2023. i Akcioni plan za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu

Povodom razmatranja Strategije manjinske politike 2019-2023. i Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je, sa šest glasova “za” donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje Strategije manjinske politike 2019-2023, zasnovane na preporukama Savjeta Evrope, UN tijela i Evropske komisije i pratećeg Akcionog plana, kojima je definisan novi okvir za unapređenje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Odbor konstatuje da je u novoj Strategiji manjinske politike, koja je znatno unaprijeđena u odnosu na prethodnu, akcentat stavljen na oblasti koje se odnose na obrazovanje, zapošljavanje, kulturu i identitet manjina, političku participaciju manjina i set specifičnih mjera usmjerenih na podizanje nivoa svijesti manjina i opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

2. Odbor za ljudska prava i slobode zapaža da su Strategija i Akcioni plan postavljeni na realnim osnovama i očekuje da će Akcioni plan biti ostvaren, jer su za sve subjekte obezbijedena budžetska sredstva.

Odbor ohrabruje nadležne subjekte da ulože napore na implementaciji oročenih mjera i aktivnosti, imajući u vidu obezbijedena sredstva u budžetu svim subjektima zaduženim za njihovu realizaciju.

3. Strategija manjinske politike 2019-2023. je kompletirana donošenjem kvalitetnog normativnog okvira, posebno izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama u aprilu 2017, njegovom implementacijom, osnivanjem i unapređenjem rada institucija zaduženih za obezbjeđivanje uslova za nesmetano uživanje i njegovanje nacionalnih ili etničkih posebnosti manjinskih naroda i konstantnim uvećanjem finansijskih sredstava opredijeljenih institucijama koje se bave zaštitom prava manjinskih naroda, zbog čega je Crna Gora u proteklom desetogodišnjem periodu ostvarila značajan napredak u zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

4. Takođe, Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da svi relevantni podaci ukazuju da država Crna Gora izdvaja svake godine sve više materijalnih sredstava za unapređenje položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, obezbjeđivanjem 600.000 eura za šest manjinskih savjeta, oko 1.400.000 eura za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, 300.000 do 400.000 eura za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, uvećanjem sredstava Ministarstvu za ljudska i

manjinska prava, kako bi se ostvarivanjem ovih prava i edukacijom javnosti o vrijednostima i značaju uvažavanja i zaštite prava manjina, međuetničkoj toleranciji, multivjerskom i multinacionalnom skladu unaprijedio multietnički milje, što je veoma važno za demokratizaciju i puni razvoj našeg društva na putu evropskih integracija.

5. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje veoma važnom aktivnost sadržanu u Strategiji manjinske politike i Akcionom planu kojom je školama data obaveza da u okviru otvorenog kurikuluma iz predmeta: maternji jezik i književnost, istorija, umjetnost, likovna i muzička umjetnost uključuje 20 % nastavnih sadržaja koje će kreirati nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom.

Odbor je uvjeren da će to značajno doprinijeti ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kao i njegovanju međuetničke tolerancije i suživota.

6. Ohrabruju rezultati istraživanja NVO „Centar za demokratiju i ljudska prava“ iz 2017. i 2019. godine koji ukazuju da građani Crne Gore, nezavisno od njihove etničke ili druge pripadnosti, podržavaju sve mjere i aktivnosti koje imaju za cilj integraciju manjina u crnogorsko društvo.

7. Imajući u vidu da je predstavnik nevladinog sektora saopštio da nevladine organizacije nijesu zadovoljne kvalitetom Strategije manjinske politike 2019-2023. godina, zbog čega se nada njenoj izmjeni, kao i informaciju saopštenu od predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava da se predstavnici nevladinog sektora i pored dva javna poziva nijesu uključili u izradu Nacrta strategije iako je proces pripreme bio transparentan i uključivao sve nadležne subjekte, Odbor ohrabruje predstavnike nevladinog sektora da, u skladu sa relevantnim propisima, blagovremeno uzmu učešće u pripremi akata i svojim konstruktivnim predlozima i sugestijama, doprinesu donošenju još kvalitetnijih dokumenata.

8. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo zbog zahvalnosti predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava ovom Odboru kao iskrenom partneru zbog razmatranja Strategije manjinske politike 2019-2023. i Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020. i praćenja njihove realizacije.

Odbor će i u narednom periodu, u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim Poslovnikom Skupštine Crne Gore, biti konstruktivan partner u ovom procesu.

9. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.

10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Kancelariji za evropske integracije, NVO “Građanska alijansa”, na upoznavanje i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Ministarstvu prosvjete, na dalji postupak.

13) Strategija za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. i Akcioni plan za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu

Povodom razmatranja Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. i Akcionog plana za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024, izrađene na osnovu rezultata analize sprovođenja prethodnih strategija i preporuka za unapređenje stanja, sadržanih u međunarodnim dokumentima i izvještajima relevantnih međunarodnih partnera.

Odbor konstatuje da je u novoj Strategiji akcenat stavljen na preventivno djelovanje putem praćenja i sprovođenja aktivnosti koje će doprinijeti senzibilizaciji i jačanju stručnih kapaciteta predstavnika institucija za bolje prepoznavanje žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima, kao i jačanju svijesti šire javnosti u odnosu na ovaj fenomen.

Odbor očekuje da će se realizacijom Strategije i pratećih akcionih planova unaprijediti efikasnost i funkcionalnost sistema prevencije, identifikacije, zaštite, pomoći i praćenja žrtava trgovine ljudima sa posebnim fokusom na djecu, kao i efikasnost istraga, krivičnog gonjenja i adekvatnog kažnjavanja u skladu sa krivičnim zakonodavstvom Crne Gore.

2. Odbor konstatuje da Crna Gora ima inovativne propise i politike, koji joj daju priliku da u borbi protiv trgovine ljudima preuzme vodeću ulogu u regionu.

Takođe, Vlada Crne Gore i nadležni organi pokazuju snažnu opredijeljenost, političku volju i spremnost za dalje unapređenje stanja u ovoj oblasti.

3. Odbor pohvaljuje napore nadležnih organa, prvenstveno Ministarstva unutrašnjih poslova u realizaciji Akcionog plana za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu, što je rezultiralo sa 97% realizovanih aktivnosti.

4. Za pohvalu su aktivnosti realizovane u svim oblastima utvrđenim Strategijom za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024, među kojima se ističu:

- u oblasti prevencije, realizovano je jačanje stručnih kapaciteta predstavnika institucija za rano prepoznavanje potencijalnih i žrtava trgovine ljudima, veliki broj obuka i medijske kampanje u okviru kojih je izrađen i emitovan spot za promovisanje SOS linije i broja 116666 za borbu protiv trgovine ljudima, što je doprinijelo jačanju svijesti javnosti o oblicima eksploatacije kojima su žrtve trgovine ljudima izložene;

- u oblasti zaštite žrtava trgovine ljudima formiran je Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima koji je zadužen za postupanje po Standardnim operativnim procedurama za identifikaciju žrtava trgovine ljudima, izrađenim uz podršku Međunarodne organizacije za migracije i za analiziranje slučajeva sa ciljem da se težište formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima s aspekta zasnovanog na krivičnom gonjenju pomjeri na aspekt zasnovan na ljudskim pravima;

- u oblasti partnerstva, koordinacije i međunarodne saradnje, u skladu sa Odlukom o utvrđivanju prioriteta oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2019. godini, MUP je za podršku realizaciji ovih projekata opredijelio 80.000 eura i donio Odluku o finansiranju 12 projekata i to: šest projekata u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih i manjinskih prava po osnovu dva javna konkursa, kao i šest projekata u oblasti društvene brige o djeci i mladima na osnovu javnog konkursa „Sprovođenje kampanje za smanjenje potražnje za uslugama žrtava trgovine ljudima“ i

- unaprijeđena je saradnja sa državama regiona, kao i mehanizmi razmjene podataka u ovoj oblasti.

5. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja formiranje Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima, u čijem sastavu su: predsjednik koji je doktor medicine, tri člana- psiholog iz Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, predstavnik Uprave policije, socijalni radnik iz mjesno nadležnog Centra za socijalni rad i sekretar-predstavnik Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima, čime je realizovana preporuka Specijalne izjaviteljke UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marije Gracije Đamarinaro, saopštena nakon njene posjete Crnoj Gori, održane od 1. do 8. novembra 2019. Odbor očekuje da će rad ovog Tima i postupanje po Standardnim operativnim procedurama za identifikaciju žrtava (SOP), razvijenim u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije, doprinijeti povećanju proaktivnog djelovanja u oblasti identifikacije potencijalnih žrtava trgovine ljudima i stvaranju boljih uslova za pružanje sveobuhvatne zaštite žrtava trgovine ljudima i preporučuje Vladi Crne Gore da usvoji i implementira SOP-ove u svim institucijama u čijoj nadležnosti je identifikovana problematika trafikinga.

6. S obzirom da je Crna Gora uglavnom zemlja tranzita za migrante, uz prisustvo unutrašnjih migracija koje pogađaju pripadnike romske zajednice, koji, naročito tokom ljetnje sezone, bivaju žrtvama trgovine radi seksualne ili radne eksploatacije, prinudnog rada i prosjačenja, Odbor pozdravlja donošenje, od strane institucije Ombudsmana, Protokola o postupanju sa djecom uključenom u život i rad na ulici na području Crne Gore i njegovo potpisivanje od strane svih institucija zaduženih za njegovu primjenu: Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva pravde, Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvjete, Uprave policije i nevladinih organizacija.

Imajući u vidu da se Protokolom jasno definišu ovlaštenja državnih službenika da brzim i koordinisanim sprovođenjem postupka i boljom međusektorskom saradnjom doprinesu prevenciji i suzbijanju svih aspekata dječjeg rada i života na ulici, kao i da obezbijede adekvatnu zaštitu i rehabilitaciju eksploatisane djece, Odbor očekuje dalje poboljšanje stanja u ovoj izuzetno osjetljivoj oblasti.

7. Odbor konstatuje da je Operativni tim za borbu protiv trgovine ljudima za godinu dana djelovanja ostvario dobre rezultate, o čemu svjedoče podaci da je ovaj Tim u čijem sastavu su predstavnici Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde i Uprave policije, formirao 11 predmeta, od čega je u jednom predmetu u Višem sudu u Podgorici donešena pravosnažna presuda kojom su dvije osobe optužene za krivično djelo trgovine ljudima dobile 15 i 17 godina zatvora, dok je u drugom postupku pred Višim sudom u Podgorici u toku glavni pretres, a procesuirana su dva predmeta istrage u Višem državnom tužilaštvu. Četiri predmeta se nalaze u izviđaju.

U cilju postizanja boljih rezultata, Odbor sugeriše nadležnim organima da razmotre mogućnost profesionalizacije i eventualne izmjene sastava Operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima.

8. Odbor pozdravlja formiranje službi za podršku žrtvama trgovine ljudima i nasilja u porodici u svim crnogorskim sudovima i predlaže da Informator koji služi za upoznavanje žrtava sa samim postupkom bude dostupan žrtvama trafikinga tokom cijelog postupka počev od identifikacije žrtava trgovine ljudima. Takođe, Odbor pozdravlja realizovane obuke za predstavnike policije, sudstva i tužilaštva u cilju jasnijeg prepoznavanja žrtava trgovine ljudima i razlikovanja krivičnih djela trgovine ljudima, posredovanja u vršenju prostitucije i krijumčarenja migranata.

9. Odbor prepoznaje posvećeni rad Uprave policije o čemu svjedoče podaci da je od 1. januara do 1. oktobra 2019. godine procesuirano 60 lica za nedozvoljeni prelazak državne granice, odnosno za krijumčarenje ljudi, što ukazuje da je stopa procesuiranih lica veća za 40% u odnosu na 2018. Takođe, u okviru akcije "Prosjak" usmjerene na suzbijanje prosjačenja u prvih šest mjeseci ove godine izvedeno je 29 akcija, kontrolisano 92 lica, od čega je 77 zatečeno u prosjačenju i podnešena su 34 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka pred nadležnim sudovima.

10. Članove Odbora za ljudska prava i slobode ohrabruje informacija da će Vlada Crne Gore uskoro preduzeti aktivnosti na otvaranju licenciranog specijalizovanog skloništa za žrtve trgovine ljudima, koje će država u potpunosti finansirati, čime bi trebalo da se obezbijedi njegova održivost i efikasniji i trajni sistem podrške žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima.

Odbor smatra da je to od ključnog značaja za unapređenje i povećanje stope identifikacije, jer je veća vjerovatnoća da će se žrtve javiti ako je pomoć, posebno adekvatan smještaj, lako dostupna.

Odbor ocjenjuje da iskustvo nevladine organizacije koja je od 2006. do 2019. godine vodila Sklonište za žrtve trgovine ljudima treba vrednovati, što je sugerisala i Specijalna izvjestiteljka UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom i isto uzeti u obzir prilikom donošenja odluke o subjektima koji će ubuduće voditi sklonište.

11. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024, kao i realizaciju ovog Zaključka.

12. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu zdravlja, Upravi policije, Kancelariji za evropske integracije, Vrhovnom sudu Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Predstavništvu UNICEF- u Crnoj Gori, Kancelariji Međunarodne organizacije za migracije u Crnoj Gori, NVO "Građanska alijansa", NVO "Crnogorski ženski lobi", NVO Romska organizacija mladih "Phiren Amenca", na upoznavanje i Vladi Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Operativnom timu za borbu protiv trgovine ljudima, na dalji postupak.

14) Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01.-31.07.2019. godine

Povodom razmatranja Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-31.07.2019. godine Odbor je donio sledeći

ZAKLJUČAK

- 1.** Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da je Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-31.07.2019. godine sačinjen po prethodno utvrđenoj metodologiji i sadrži statističke podatke o predmetima u postupku pred Zaštitnikom, podatke iz pravosudne i upravne nadležnosti, aktivnosti na promociji ljudskih prava i jačanju kadrovskih kapaciteta Sektora za zaštitu od diskriminacije, informacije o percepciji diskriminacije, ključna zapažanja o stanju ljudskih prava i sloboda ranjivih društvenih grupa i zaključne ocjene i planove za naredni period. Odbor pozdravlja činjenicu da je akcenat u Izvještaju na novitetima u zakonodavstvu, strateškim djelovanjima i planskim aktivnostima između dva izvještavanja, što poslanicima, medijima i široj javnosti omogućava da sagledaju promjene stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.
- 2.** Odbor ocjenjuje važnim aktivnosti preduzete na unapređenju softverskog rješenja u instituciji Zaštitnika i uspostavljanje nove revidirane baze podataka za elektronsku evidenciju pritužbi kojom je unaprijeđeno njihovo vođenje i arhiviranje i omogućen detaljan pregled predmeta u oblasti zaštite od diskriminacije u odnosu na osnov i područje diskriminacije, povredu drugog prava, način okončanja predmeta, dužinu trajanja postupka, kao i praćenje realizacije preporuka.
- 3.** Odbor ponovo izražava zabrinutost što i pored Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015, 2016, 2017. i 2018. godinu, objavljenih u „Službenom listu CG“, br. 3/16, 2/17, 30/17, 47/18 i 47/19 i brojnih sugestija ovog Odbora još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije propisana članom 33 Zakona o zabrani diskriminacije, usvojenim 2010. godine. Međutim, Odbor izražava očekivanje da će konsultacije koje je Zaštitnik, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i uz podršku Savjeta Evrope, pokrenuo sa organima na koje se ova obaveza odnosi rezultirati pronalaženjem rješenja za uspostavljanje jedinstvene, standardizovane i funkcionalne evidencije i realizacijom zakonske obaveze.
- 4.** Odbor pozdravlja kontinuiranu efikasnost u postupanju Zaštitnika po pritužbama građana i pravnih lica s obzirom da je od 80 predmeta u ovom izvještajnom periodu Zaštitnik riješio 68 (85%), od čega je u 17 predmeta utvrđena diskriminacija i/ili povreda drugog prava i date su preporuke jednom ili više organa, a iste su u sedam predmeta ispoštovane, u četiri predmeta se kontinuirano sprovode, dok u šest predmeta preporuke nijesu ispoštovane do trenutka sačinjavanja Izvještaja. Imajući u vidu da pojedini subjekti ne poštuju preporuke Zaštitnika, Odbor preporučuje Zaštitniku da u narednom Izvještaju imenuje sve subjekte koji nijesu postupili po preporukama, radi uspostavljanja odgovornijeg odnosa institucija prema građanima i povećanja povjerenja građana u institucije.
- 5.** Odbor ohrabruje Zaštitnika da nastavi realizaciju obuka za službenike, saradnju sa državnim organima radi razmjene iskustava i ujednačavanja prakse, kao i saradnju sa međunarodnim i organizacijama civilnog društva radi unapređenja vidljivosti, efikasnosti i daljeg napretka u radu institucije Zaštitnika. Odbor ocjenjuje značajnim nedavno održani sastanak i po prvi put zajedničku obuku predstavnika institucije Zaštitnika i Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u cilju uspostavljanja zajedničkog standarda zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.

6. S obzirom da je percepcija diskriminacije u Crnoj Gori na visokom nivou od 73%, a da suštinu diskriminacije poznaje samo 11% građana, Odbor izražava očekivanje da će stvaranje kontakt tačke - servisa besplatne pravne pomoći, koju će pored predstavnika Zaštitnika činiti predstavnici civilnog sektora koji se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda doprinijeti kvalitetnom informisanju i edukaciji o tome šta je diskriminacija i na koji način je moguće ostvariti zaštitu podnošenjem pritužbe Zaštitniku. Odbor ocjenjuje da bi se takvim djelovanjem žrtve osnažile na iniciranje postupaka pravne zaštite, upoznale sa pravima i obavezama i uputile na kriterijume prihvatljivosti akata kojima traže zaštitu. Takođe, umreženim djelovanjem jačao bi proaktivan pristup zaštiti od diskriminacije i rastao bi broj prijavljenih slučajeva, a uz efikasnu i odvratajuću politiku utvrđivanja odgovornosti poslala bi se poruka nulte tolerancije na diskriminaciju, nasilje i druge oblike povrede prava i sloboda.
7. S obzirom da se društveno ranjive grupe, među kojima su lica sa invaliditetom, Romi, pripadnici LGBTIQ populacije i dalje suočavaju sa nejednakošću i problemima u ostvarivanju prava Odbor smatra neophodnim ulaganje koordiniranih i intenziviranih napora nadležnih organa u doslednoj implementaciji zakonodavstva, što bi trebalo da doprinese unapređenju njihovog položaja.
8. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, na upoznavanje.

Odbor će prilikom utvrđivanja plana aktivnosti Odbora za 2020. godinu planirati praćenje realizacije zaključaka Skupštine i Odbora, od strane nadležnih subjekata.

ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode sistematizovana su sledeća radna mjesta: sekretar Odbora u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode sa statusom, shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, ekspertsko-rukovodnog kadra, takodje i samostalni savjetnik I (fakultet iz oblasti društvenih nauka-pravo) - jedan izvršilac, samostalni savjetnik I (fakultet iz oblasti društvenih nauka)- jedan izvršilac, samostalni savjetnik II- jedan izvršilac i samostalni savjetnik III- jedan izvršilac. Sva radna mjesta, utvrđena aktom o sistematizaciji, nijesu popunjena.

Trenutno, u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode rade sekretar Odbora, zatim samostalni savjetnik I i samostalni savjetnik III, zaposlen od 17. januara 2020. godine (prethodno angažovan po ugovoru o djelu od 14. januara 2019. godine), dok je po ugovoru o djelu angažovano jedno lice- specijalista pravnih nauka od 20. februara 2019. godine.

Zahvaljujući kontinuiranim naporima sekretara Odbora i saradnika u Sekretarijatu, obavljani su brojni stručni i drugi poslovi za potrebe predsjednika i članova Odbora. **Odbor za ljudska prava i slobode je uspio na kvalitetan način, po prethodno utvrđenoj metodologiji rada, realizovati značajan broj aktivnosti utvrđenih Planom za 2019. godinu. Veoma važno je istaći da je, pored Planom Odbora utvrđenih aktivnosti, Odbor realizovao i 35 dodatnih aktivnosti.** Sekretar Odbora je, u saradnji sa saradnicom - samostalni savjetnik I, obavila značajan broj poslova koji se odnose na: pripremanje sjednica radnog tijela, izrađivanje izvještaja i zapisnika sa sjednica, obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe predsjednika i članova Odbora, proučavanje dokumenata koje je Odbor razmatrao, pripremu veoma sadržajnih informativnih pregleda o svakom aktu, davanje stručnih mišljenja o pitanjima koja su bila predmet razmatranja na sjednicama Odbora, izrađivanje tekstova usvojenih zakona i drugih akata i njihovo pripremanje za objavljivanje u „Službenom listu Crne Gore“, kao i druge poslove, pomažući Predsjedniku Odbora u radu, kao i ostalim članovima Odbora, ali i druge poslove po nalogu pretpostavljenih. U prethodnoj godini je uložena značajna napor u osposobljavanju saradnika za vršenje poslova iz nadležnosti Odbora, koji je 17. januara 2020. godine primljen u stalni radni odnos.

U kontinuitetu je prisutno dodatno angažovanje službenika Sekretarijata Odbora, zbog povećanog obima posla i potrebe blagovremenog, efikasnog, uspješnog i kvalitetnog izvršavanja zadataka, što značajno doprinosi kvalitetu rada Odbora. Prepoznajući navedeni rad poslanici, članovi Odbora za ljudska prava i slobode u kontinuitetu upućuju zahvalnost i pohvale Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode zbog izuzetno kvalitetnog, blagovremeno pripremljenog materijala povodom razmatranja akata na sjednicama Odbora kao i organizaciju svih drugih aktivnosti Odbora.

Da je Služba, zajedno sa poslanicima, radila posvećeno i ažurno, govori podatak da su na sajtu Skupštine objavljeni Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode, Godišnji izvještaj o radu Odbora i Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2018. godinu. Takođe, i sadržajne informacije, zapisnike i izvještaje o svim aktivnostima ovog radnog tijela, što svjedoči o intenzivnom radu ovog Odbora. **Tokom 2019. i u prvom kvartalu 2020. godine na SAJT-u je postavljeno oko 800 stranica teksta.**

U ovom izvještajnom periodu Sekretarijat Odbora je za potrebe predsjednika i članova Odbora pripremio 23 informativna pregleda u kojima su sadržana stručna mišljenja o aktima koja su bila predmet razmatranja na sjednicama Odbora.

Povodom učešća predsjednika i članova Odbora na konferencijama, seminarima, sastancima sa predstavnicima međunarodnih organizacija, posjetama određenim institucijama redovno se pripremaju podsjetnici sa svim relevantnim informacijama i podacima o predmetnoj temi, što podrazumijeva i prethodnu komunikaciju sa nadležnim ministarstvima i prikupljanje relevantnih informacija.

Osim navedenog, Sekretarijat Odbora je po nalogu generalnog sekretara Skupštine, njegovih zamjenika i pomoćnika obavljao i druge stručne poslove, uključujući i pripremu Informativnog materijala za potrebe učešća poslanika Skupštine Crne Gore na 18. sastanku Parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje. Takođe, pripremljeni su podaci o radu Odbora za ljudska prava i slobode u periodu januar - jun 2019. i jul- decembar 2019. godine, radi pripreme izvještaja o realizaciji Akcionog plana za Poglavlje 23, Informacija o radu Odbora za ljudska prava i slobode u periodu od 1. marta do 7. juna 2019. godine, neophodna za sačinjavanje Informacije Skupštine Crne Gore i pripremu Pozicije za Desetu sjednicu Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje Crne Gore i Evropske unije, Informacija o aktivnostima Odbora radi odgovora na pitanja upućena od strane Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Informacija o aktivnostima Odbora u 2018. i 2019. godini radi pripreme Izvještaja o radu Skupštine u 2018. i 2019. godini, Informacija o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode u periodu od 1. decembra 2018. do 15. novembra 2019. godine, pripremljena za potrebe Kabineta Predsjednika Skupštine, Informacija o broju održanih sjednica Odbora za ljudska prava i slobode, kontrolnim i konsultativnim saslušanjima u 2019. godini.

Takođe, na Zahtjev Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori pripremljene su Informacije o aktivnostima koje su u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode (kontrolne aktivnosti Odbora, broj pokrenutih procedura za kršenje Etičkog kodeksa poslanika i postupanje po predstavkama građana i pravnih lica). Takođe, pripremljena je Informacija koja se odnosi na poštovanje Etičkog kodeksa poslanika Skupštine za period 1. januar-31. decembar 2019. godine, za potrebe popunjavanja Tabele za privremena mjerila – prevencija korupcije, koja se dostavlja Evropskoj komisiji.

U 2019. Sekretarijat Odbora je pripremio dvije Informacije o implementaciji GRECO preporuka datih u Izvještaju o Četvrtoj rundi evaluacije- Sprečavanje korupcije u odnosu na poslanike, sudije i tužioce, usvojenom na 77. plenarnoj sjednici GRECO-a u Strazburu, od 16. do 18. oktobra 2017. godine i Odgovore na Upitnik Interparlamentarne unije (IPU) o saradnji Skupštine Crne Gore sa Ujedinjenim nacijama. Pripremane su informacije i odgovori na zahtjev pojedinih ministarstava, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija.

Takođe, zaposleni u Sekretarijatu Odbora su na zahtjev službenika za slobodan pristup informacijama pripremali informacije iz nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode radi odgovora na zahtjeve za slobodan pristup informacijama (tokom 2019. i u prvom kvartalu 2020. pripremljene su dvije informacije). Takođe, pripremljeni su Odgovori na pitanja CDT-a u vezi sa istraživanjem o otvorenosti institucija.

Pored svih navedenih aktivnosti, zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode posvećuju pažnju stručnom usavršavanju radi specijalizacije za određene oblasti zaštite ljudskih prava, o čemu svjedoče podaci o pohađanju kurseva stranih jezika, seminara i obuka, kako onih realizovanih od strane Uprave za kadrove, tako i onih u organizaciji međunarodnih organizacija (OEBS, Savjet Evrope, Evropska unija, Vestminsterska fondacija za demokratiju).

U 2019. godini izdvaja se učešće sekretara Odbora za ljudska prava i slobode i saradnice u Sekretarijatu Odbora na **Sertifikovanom kursu o post-zakonodavnom nadzoru, organizovanom od strane Vestminsterske fondacije za demokratiju u Beogradu od 18. do 20. novembra 2019.** Predavači su bili dr Konstantin Stefanu i dr Marija Musmuti, profesori sa Instituta naprednih pravnih studija Univerziteta u Londonu, dok je kurikulum za ovaj Sertifikovani kurs pripremljen od strane multidisciplinarnog, internacionalnog tima akademika i eksperata za parlamentarni razvoj.

NAPOMENA: Zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode su tokom 2019. i u prvom kvartalu 2020. podnosili mjesečne izvještaje o radu Odbora i realizaciji Plana aktivnosti za 2019. godinu generalnom sekretaru Skupštine, a isti su u elektronskoj formi dostavljeni zamjenicima generalnog sekretara Skupštine Crne Gore, pomoćnici generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine i Sektoru za istraživanje, dokumentacione poslove i informatičku mrežu.

Svi materijali, usvojeni na sjednicama Odbora, u cilju transparentnog rada Odbora, pored postavljanja na web sajtu Skupštine Crne Gore, takođe su arhivirani u Arhivi Službe Skupštine.

ZAKLJUČAK

Rad Odbora za ljudska prava i slobode je transparentan i sjednice Odbora izazivaju interesovanje štampanih i elektronskih medija. Odbor objavljuje na sajtu Skupštine godišnji izvještaj o radu, a takođe i veoma sadržajne informacije, zapisnike i izvještaje o svim aktivnostima ovog radnog tijela.

Odbor za ljudska prava i slobode je tokom 2019. godine i u prvom kvartalu 2020. nastavio ostvarivanje uspješne saradnje sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnicima nadležnih ministarstava koji su učestvovali u radu Odbora u skladu sa Poslovníkom utvrđenom nadležnošću, iskazujući spremnost da traženim podacima doprinesu prepoznatljivo transparentnom radu Odbora.

Kontinuirani multisektorski pristup kao osnovni metodološki pristup rada Odbora za ljudska prava i slobode je, kroz naprijed opisanu saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i njihovo učešće na sjednicama Odbora, doprinio postizanju većeg stepena poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Kvalitet rada Odbora za ljudska prava i slobode prepoznat je od predstavnika institucija, državnih organa, međunarodnih i nevladinih organizacija sa kojima Odbor saraduje. Ističemo da su predstavnici Vestminsterske fondacije za demokratiju analizom rada odbora za ljudska prava iz osam parlamenata, odnosno šest zemalja Zapadnog Balkana ocijenili da Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore predstavlja svijetli primjer uspješnog rada koji može poslužiti kao primjer dobre prakse drugim odborima iz regiona. Ohrabruju i riječi Savjetnice UN za ljudska prava saopštene na sastanku sa Predsjednikom Odbora u oktobru 2019. godine kada je uputila pohvale za rad Odbora i važne aktivnosti koje preduzima u monitoringu implementacije zakona i poštovanja ljudskih prava. Istakla je da je nastojanje Odbora da se poboljša implementacija zakona vrijedno pohvale, kao i velika posvećenost Predsjednika Odbora ovoj oblasti. Pozitivnom je ocijenila praksu participacije civilnog društva, Ombudsmana i drugih zainteresovanih strana u radu Odbora, posebno u razmatranju predloga zakona. Takođe, upućene su brojne pohvale na račun organizacije sjednica Odbora na kojima u konstruktivnoj i otvorenoj diskusiji mogu da se čuju mišljenja svih subjekata prepoznatih u zaštiti ljudskih prava i sloboda, počev od predstavnika institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, preko predstavnika nadležnih državnih organa, do međunarodnih organizacija i predstavnika nevladinog sektora, koji izražavaju posebnu zahvalnost za kontinuiranu i kvalitetnu saradnju i pažnju koju Odbor posvećuje ranjivim društvenim grupama.

Sagledavanjem stanja u oblasti ljudskih prava i sloboda od obnove nezavisnosti Crne Gore do danas, može se zaključiti da je za relativno kratak period Crna Gora, kroz process pristupanja Evropskoj uniji, **ostvarila neosporan napredak u oblasti vladavine prava i zaštite ljudskih prava, posebno u usklađivanju crnogorskog zakonodavstva sa međunarodnim standardima i evropskim zakonodavstvom i snaženju institucija.** U tom procesu učestvovao je i Odbor za ljudska prava i slobode koji je u proteklom periodu **dao značajan doprinos**, ne samo u donošenju propisa iz oblasti ljudskih prava i sloboda, već i u praćenju njihove implementacije i nadzoru nad preduzimanjem mjera neophodnih za poštovanje i unapređenje stanja ljudskih prava u Crnoj Gori, čemu je u 2019. godini bila posvećena posebna pažnja.

Imajući u vidu da je **unapređenje stanja u oblasti ljudskih prava proces** i da se samo koordiniranim djelovanjem i multisektorskim pristupom mogu ostvarivati još bolji rezultati u ovoj oblasti, što nam konstantno sugerišu međunarodni partneri u njihovim izvještajima o Crnoj Gori, Odbor za ljudska prava i slobode izražava spremnost da i ubuduće, kao konstruktivan partner, nastavi sa saradnjom i u skladu sa svojim nadležnostima doprinosi unapređenju stanja u oblasti ljudskih prava.

Prepoznajući potrebu praćenja **implementacije zakona**, Odbor će akcenat svojih aktivnosti u 2020. godini usmjeriti na kontrolnu i nadzornu ulogu, kako bi kontinuiranim praćenjem aktivnosti koje se preduzimaju u oblasti zaštite od diskriminacije, prevencije torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, zaštite prava lica lišenih slobode, zaštite ličnih podataka, zaštite prava lica sa invaliditetom i prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta doprinio afirmaciji, promociji, poštovanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori i time potvrdio nedvosmisleno posvećenost unapređenju stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Posebna pažnja biće posvećena aktivnostima koje će Odbor realizovati u saradnji sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju u okviru trogodišnjeg projekta *“Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu”* koji obuhvata saradnju osam parlamenata iz šest zemalja u regionu: Albanije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Kosova, Srbije i Crne Gore. Polazeći od pozitivnog iskustva stečenog učesćem u aktivnostima Vestminsterske fondacije za demokratiju u 2019. godini i značaja razmjene iskustava u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore očekuje nastavak uspješne saradnje koja bi trebalo da doprinese daljem jačanju kapaciteta ovog skupštinskog radnog tijela, posebno u dijelu post-zakonodavnog nadzora zakona, koji će se, u skladu sa metodologijom razvijenom na Institutu naprednih pravnih studija Univerziteta u Londonu od strane renomiranih eksperata za ovu oblast, po prvi put primjenjivati u zemljama Zapadnog Balkana.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković